

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De rechten van de weduwe, bij overlijden van haar echtgenoot, ten overstaan van de verantwoordelijke-derde

De vergoeding der schade, geleden door de weduwe, ingevolge het afsterven van haar man bij ongeval, is één dier problemen, welke steeds rechtsspraak, rechtsleer en verzekeringsorganismen heeft geboeid en blijft bekommeren.

Iedereen bleek zich verzoend te hebben met een procédé, dat als een «minder kwaad» werd beschouwd: na berekening van basisloon en afhouding der kosten voor persoonlijk onderhoud, bekwaam men een rente, welke gekapitaliseerd werd; t.t.z. de actuele waarde dier rente werd onder vorm van kapitaal berekend, in functie van de vermoedelijke lucratieve of physiologische overlevensduur van slachtoffer of rechthebbende, en in functie van een bepaald intrestvoet.

Deze kleine studie beoogt enkel een paar belangrijke aspecten van het procédé nader te onderzoeken, meer bepaald: het probleem rente of kapitaal, en de weerslag van een eventueel herhuwelijk op de berekening der vergoeding.

Eerste aspect : rente of kapitaal ?

Zal men afbreken met de classieke toekenning van een kapitaal ?

Eén zwaluw maakt geen lente, doch het probleem is opnieuw in het brandpunt der belangstelling komen te staan, ingevolge een recente studie van de heer Levie (1), en een merkwaardig vonnis van de Correctionele rechtbank te Gent.

Dit laatste wordt verder in onderhavig nummer gepubliceerd.

Principes en toepassingen.

1. Op het stuk der rechtsprincipes, weze herinnerd dat een door de rechtbanken toe te kennen vergoeding, zo dicht en zo concreet mogelijk de geleden schade, onder haar verschillende vormen, moet volgen en herstellen (2).

2. Men kan moeilijk betwisten dat een rente beter voldoet aan die vereisten dan een kapitaal.

De weduwe verliest inderdaad niet de gekapitaliseerde waarde van het bedrijfsinkomen van haar overleden echtgenoot, doch het periodiek inkomen, dat zijn beroepsactiviteit haar opbracht.

Een rente, welke gedurende haar leven de compensatie zal zijn van het loonverlies, blijkt dan ook de meest concrete vergoeding der schade te zijn.

Voordelen van het systeem «rente».

Deze wijze van vergoeding, welke een overname zou betekenen in het gemeen recht van de wet op de arbeidsongevallen, vertoont tal van andere voordelen, waarvan enkele door de heer Levie toegelicht werden.

a. Het systeem «kapitaal» vertoont dit belangrijk sociaal nadeel, dat de rechthebbenden vaak de nodige onderlegdheid en kennis missen, om het kapitaal degelijk te beleggen en te laten renderen.

Denk aan de gewone arbeidersvrouw, welke misschien vroeger nimmer aanleg had voor besparing en welke plots in bezit komt van een zeer belangrijk kapitaal.

In de euphorie van het ogenblik, zal ze soms alle bezinning missen, om de sommen nuttig te plaatsen of te gebruiken. Ofwel gaat ze een tweede huwelijk aan, en gebeurt het dat haar tweede echtgenoot, voor wie niet zelden het kapitaal een even sterke stimulans was als de weduwe, in stede van haar aan te zetten tot nuttige belegging, de sommen helpt verspillen. Aldus ziet men vaak, dat de weduwe na enkele jaren euphorie, terug in een staat van behoeftigheid komt, welke bij uitkering van een rente kon vermeden worden.

b. Dat onbeperkt beschikkingsrecht wordt bepaald onredelijk, wanneer er minderjarige kinderen zijn. Men weet dat het bedrag van het gekapitaliseerd loonverlies integraal aan de weduwe wordt ter hand gesteld, hoewel een gedeelte bedoeld wordt als onderhoudsgeld voor de kinderen — zij het dan ook zonder splitsing. De berekening der rente (o.m. de afhouding voor persoonlijk onderhoud) zal inderdaad beïnvloed worden door het aantal kinderen, vooral bij toepassing van de schaal van Engel (3). Welnu, is het niet storend te zien, dat de weduwe vrij en willekeurig over het kapitaal beschikken mag, zonder enigerlei beperking of controle van vrederechter of familierraad, op gevaar af de fondsen te verspillen, ten nadele van de wezen; terwijl anderzijds de vergoeding voor morele

schade der kinderen, wel degelijk onder controle van de familieraad moet vastgelegd worden? Uitkering van een rente zou het gevaar voor verkwisting of onnuttig gebruik stellig verminderen.

c. Er is trouwens een ander bezwaar, inherent aan de wijze van berekening zelf van het kapitaal. De rente wordt gekapitaliseerd op grond van de vermoedelijke overlevensduur van het slachtoffer, of van de weduwe, wanneer deze een merklijk oudere leeftijd heeft (4).

Welnu, het element, hoeksteen van de berekening: het vermoedelijk overleven, behoort tot de complete fantasie, vaak — doch laattijdig — tegengesproken door de werkelijkheid.

Gebeurt het niet dat de titularis van een kapitaal, berekend op een waarschijnlijke levensduur van 30 jaar, zeer kort na ontvangst der vergoeding overlijdt? Of dat de weduwe, wier kapitaal berekend werd op grond van de hypothese dat ze haar man zou overleefd hebben, na ontvangstname van het kapitaal eveneens vroegtijdig sterft?

Kan men — mutatis mutandis — in zulk geval geen gewag maken van een soort onverschuldigde betaling, en komt het aldus uitgekeerde kapitaal niet ten goede aan haar erfgenamen, welke aldus onverwacht munt slaan uit haar onverwacht overlijden, na de einduitspraak?

Indien de weduwe overlijdt, gedurende het geding, dan beslist de rechtspraak bijna algemeen, dat de louter hypothetische berekening van de vermoedelijke levensduur moet wijken voor de realiteit: de thans gekende en vaststaande werkelijke levensduur, derwijze dat een zuiver toeval: een overlijden der weduwe, juist voor of na de einduitspraak, de inhoud van haar nalatenschap uitermate kan wijzigen (5).

Het Hof van Cassatie heeft deze zienswijze beaamd, en verbrak een arrest van het Hof van Brussel, dat geweigerd had met het overlijden rekening te houden in de schadeberekening (6).

Al deze anomalieën en vergissingen, zouden uitgeschakeld worden, wanneer aan de weduwe een lijfrente werd uitgekeerd, een einde nemend bij haar overlijden.

Bezwaren tegen de toekenning van een rente.

In de *rechtsleer* werd door sommigen een principieel bezwaar tegen de toekenning van rente geformuleerd, o.m. door de heer Fonteyne. Deze werpt op, dat de weduwe niet zozeer een bepaald inkomen verliest, door het overlijden van haar man, maar dat verloren gaat «een factor van welzijn en veiligheid, of nader bepaald: de bron van het inkomen...» (7).

Deze «bron», aldus de heer Fonteyne, kan enkel hersteld worden door toekenning van een kapitaal. Deze stelling kan ons echter niet overtuigen. Inderdaad is het onderscheid tussen «de bron van het inkomen» en «het inkomen» zeer subtiel om vatten, en schijnt een louter academisch of theoretisch belang te hebben.

Wat de weduwe interesseert (van vermogensstandpunt uit) is niet zozeer de bron van het inkomen, maar het inkomen zelf: een bron heeft enkel belang in de mate dat ze iets voortbrengt, en het is de aard, de omvang en de regelmatigheid van haar voortbrengst welke haar waarde geeft.

De heer Fonteyne lijkt ons materiële en morele schade enigszins te verwarren. Inderdaad lijkt het begrip «verlies van de man als element van veiligheid» eerder een bestanddeel van de morele schade te zijn, welke natuurlijk afzonderlijk zal worden vergoed.

Wat de *rechtspraak* betreft, is ons slechts één vonnis bekend, dat het systeem «kapitaal» verlaten heeft, en een rente heeft toegekend. Het betreft het vonnis van de Correctionele rechtbank te Gent, in dit nummer overgenomen.

Het werd hervormd in beroep door arrest van 25-6-59 (eveneens overgenomen in dit nummer).

Er weze echter opgemerkt, dat het Hof niet geïmponeerd werd om het probleem rente-kapitaal uit te diepen, daar de verzekeraar zelf de uitkering van een kapitaal verkoos, en een aanbod deed dat door het Hof als redelijk werd beschouwd.

Twee bezwaren ten overstaan van het systeem rente, lijken aandacht waard.

Eerste bezwaar: De toekenning van een rente, berekend op het jaarloon van het slachtoffer (systeem arbeidsongeval) zou een onvoldoende compensatie van de schade zijn, daar het loon vaak en normaal verhogingen ondergaat, o.m. wegens tal van toevallige oorzaken (stijging lonen, stijging index, enz.).

Dit bezwaar is echter maar gedeeltelijk gegrond, daar de rente, in ongeval gemeen-recht niet noodzakelijk berekend wordt op het loon, dat het jaarloon vóór het ongeval vertegenwoordigt (systeem arbeidsongeval) doch op een basisloon, dat het gemiddelde vertegenwoordigt van de lonen, welke het slachtoffer nog normaal zou genieten, gedurende zijn verdere loopbaan, inbegrepen de normaal voorzienbare verhogingen.

Aldus is de rente een getrouwe compensatie van het loonverlies. Eventueel kan een bijkomende modaliteit ingeschakeld worden, in de wijze van berekening der rente.

Zo heeft het reeds vermeld vonnis van de correctionele rechtbank van Gent beslist, dat de rente zou dienen verhoogd te worden met de aanpassing aan de levensduur, zoals deze krachtens de wet op de wedden van de bedienden wordt toegepast.

De idee is merkwaardig, doch kan stellig aanleiding geven tot periodiek terugkerende moeilijkheden van berekening en betwistingen tussen verzekeraar en rechthebbende. Wellicht kunnen nog andere meer concrete formules gevonden worden.

Er is een *tweede bezwaar*. In zake arbeidsongevallen is de verzekeraar gehouden een kapitaal vast te leggen, in eigen handen of bij een andere verzekeringsmaatschappij, bestemd als waarborg voor de uitkering der lijfrente. De rechthebbende heeft trouwens een voorrecht op dit kapitaal, zodat de uitkering der rente veilig en gewaarborgd is tegen mogelijke onaangename verrassingen van wankelbare sovrabijheid.

Dit «veiligheidssysteem» bestaat natuurlijk niet, inzake rente-gemeenrecht wat de rechthebbende, minder bekend en vertrouwd met de kapitaalsmogelijkheden der maatschappijen, een gevoel van onzekerheid en onrust kan bezorgen. Zal hij zich niet afvragen wat het lot zou zijn van zijn recht op rente, wanneer een maatschappij, wegens financiële moeilijkheden, door een andere wordt opgeslorpt? Vrees die, hoewel wellicht ongegrond, toch best zou opgelost worden door een overschakeling van het systeem vergoeding-wet op de vergoeding gemeen recht, althans voor zoveel het systeem rente door de rechtspraak zou aangenomen worden.

Om dit gedeelte der studie te besluiten, lijkt het ons dat de rechtspraak ingevoerd door de rechtbank van Gent, hoewel momenteel een soort eendagsvogel, voldoende merkwaardig en degelijk is, om de verdere rechtspraak te inspireren. Het probleem is in ieder

geval op nieuw gesteld en het zal interessant zijn de verdere reacties der rechtbanken en hoven te volgen.

Tweede aspect. De invloed van een eventueel herhuwelijk der weduwe, op de bepaling van haar recht op vergoeding.

Hiermede wordt een probleem aangesneden, dat tevens delicaat en belangrijk is, tot heden zelden in de rechtsleer werd behandeld, en, spijtig genoeg, de rechtspraak fel verdeeld heeft. Moet een herhuwelijk in aanmerking genomen bij de berekening der schade? Eventueel de kans van herhuwelijk? Er blijkt werkelijk een grote verwarring te bestaan op dit punt.

Het lijkt nuttig en nodig, het probleem onder twee verschillende oogpunten te behandelen: toekenning van een kapitaal en toekenning van een rente.

Eerste hypothese: toekenning van kapitaal.

Quid zo de weduwe vóór eindvonnis of arrest, een nieuw huwelijk heeft afgesloten? Er is geen eensgezindheid in de rechtspraak.

Ons persoonlijk zijn een viertal recente arresten bekend, welke het probleem behandelen. Een arrest van het hof van beroep te Gent (8) beslist, dat dit herhuwelijk geen rol speelt in de berekening der schadevergoeding, daar het dient beschouwd als een element dat totaal vreemd is aan de fout van de verantwoordelijke-derde, en aan de schade door zijn fout veroorzaakt.

Weliswaar, heeft de derde, door zijn fout: de onvrijwillige doding van de eerste echtgenoot, eveneens de mogelijkheid geschapen tot het huwelijk, doch het verwezenlijken van deze mogelijkheid, eist omstandigheden welke niet door de verantwoordelijke geschapen werden, en handelingen welke gesteld werden buiten hem om: de persoonlijke beslissing der weduwe.

Trouwens, aldus het arrest, is het nieuw inkomen, dat de herhuwde weduwe zal genieten, gedurende de economische levensduur van haar tweede echtgenoot, geen ontlasting voor de verantwoordelijke, daar zulk inkomen geen vergoeding of afkorting op vergoeding uitmaakt voor rekening van de derde uitbetaald, maar wel de vrucht van een verbintenis en bedrijvigheid waaraan hij vreemd bleef en blijft.

Andere arresten, weliswaar van oudere datum, formuleren een subtiel onderscheid: het huwelijk zelf moet beschouwd worden als een element, vreemd aan de foutieve daad van de verantwoordelijke-derde, en mag derhalve niet in aanmerking genomen worden, bij de schadeberekening, doch «de kansen op hertrouwen» welke door het overlijden van haar echtgenoot geschapen werden, vormen wel een bestanddeel der schade, veroorzaakt door de derde; die kansen zijn van aard om het verlies te beïnvloeden, dat de weduwe ondergaat door het overlijden van haar man; de gunstige of ongunstige vooruitzichten, die, op het ogenblik van het ongeval de toestand van de weduwe kenschetsen o.m. voor een jonge weduwe de kansen tot hertrouwen, vormen een bestanddeel van de schade, en moeten in aanmerking komen bij de berekening ervan (9).

Wat te denken over deze rechtspraak?

Stellig is het recent arrest van 6.1.58 veel logischer dan de andere.

De beschouwing, dat «de kansen» — loutere hypothese — in aanmerking komen, terwijl anderzijds het werkelijk herhuwelijk — gekende realiteit — geen rol speelt, stemt enigszins tot nadenken en scepticisme.

Zo inderdaad de «kansen tot herhuwelijk» in aanmerking genomen worden, dan is het stellig, omdat

het hof, ernstig meent te mogen veronderstellen dat die kansen zullen benut worden. Wanneer nu blijkt dat de weduwe inderdaad reeds die kansen in werkelijkheid heeft omgezet, op het ogenblik van het arrest, wordt zulk huwelijk beschouwd als een element «vreemd aan de fout». De zuivere hypothese wordt als waardevoller beschouwd dan de gekende werkelijkheid. Dergelijke stelling kan ons dan ook moeilijk bevredigen.

De kansen op herhuwelijk.

Herinneren we dat enkel die schade, als element van vergoeding kan voorgebracht worden, welke zeker is. Deze zekerheid moet niet volstrekt zijn, doch op een hoge graad van waarschijnlijkheid berusten (10). Dat ze het rechtstreeks of onrechtstreeks gevolg is van het schadeverwekkende feit heeft geen belang (11).

Zodra de dader één der oorzaken heeft geschapen, zonder dewelke de schade niet veroorzaakt zou zijn, is hij gehouden tot integrale vergoeding. De weduwe, wier man door de fout van een derde wordt gedood, lijdt deze vorm van schade: dat ze gedurende het verdere leven het inkomen van haar echtgenoot zal moeten derven: die schade is zeker of beantwoordt minstens aan een hoge graad van waarschijnlijkheid.

Wil nu de verantwoordelijke-derde zijn verplichting tot vergoeding dier schade uitschakelen of verminderen, dan hoeft hij te bewijzen dat die schade gecompenseerd wordt door een nieuw element dat op zijn beurt dezelfde kenmerken moet hebben als de schade zelf, en in de eerste plaats: de zekerheid.

Welnu, het komt ons voor dat de zg. «kansen van herhuwelijk» dat karakter van zekerheid missen, om als compensatie van de geleden schade te kunnen gelden.

De term «kans» is per se de negatie van het begrip «zekerheid». De rechter welke de kans van herhuwelijk beoordeelt, begeeft zich trouwens op een terrein dat zeer intiem verbonden is aan de persoonlijkheid van de weduwe: haar zielsgesteltenissen, haar aanleg voor herhuwelijk, of haar afkeer ervan, haar gevoelsleven.

Hoe kan de rechtbank, oordelend op een dossier en enkele vage gegevens, zich een voldoende zekerheid vormen over het bestaan van dergelijke kansen? Misschien zal de weduwe nimmer herhuwen of niet eens de mogelijkheid daartoe hebben, zodat het element van haar compensatie zich nimmer zal realiseren en een gedeelte van haar schade onvergoed zal blijven.

We menen dan ook dat met «de kansen» op zich zelf, geen rekening kan gehouden worden.

Hoe zal de rechtbank die kansen trouwens afmeten en bepalen? Welke criteria aannemen, om niet volledig in het willekeurige te vervallen? Aan welke leeftijd zullen die kansen ophouden? Zullen eventueel de aanwezigheid van één kind, of van meer kinderen, in de opinie van de rechter een hinderpaal vormen voor de uitstippeling van die kansen?

En zal men niet vaak zien, dat in gevallen, waar de rechter meende ernstige kansen te ontdekken, er nimmer herhuwelijk volgt, terwijl in andere hopeloos geachte gevallen misschien een vroegtijdig herhuwelijk, een verrassend happy-end van het huwenschap zal vormen.

Het herhuwelijk zelf.

Iedereen zal zich bewust zijn dat dit probleem zeer delicaat is. Herinneren we aan de principes: bij de bepaling der schade, grondslag der verplichting tot ver-

goeding in hoofde van de derde-verantwoordelijke, mag geen rekening gehouden worden met latere gebeurtenissen, vreemd aan de fout of aan de geleden schade, welke de toestand van het slachtoffer komen verlichten of verzwaren (12).

Is een herhuwelijk dergelijke gebeurtenis, dat ze volledig vreemd is aan de fout van de verantwoordelijke of aan de schade, door die fout veroorzaakt?

De rechtspraak hogervermeld van het hof te Gent, welke positief antwoordt (13) kan ons niet volledig overtuigen.

Vreemd aan de fout?

Het schadeverwekkend feit moet in zijn geheel genomen worden, met alle aspecten: goede en ongunstige, en met de kansen, welke inherent zijn aan het feit, ook de gunstige, welke in zich de kiemen van mogelijk herstel dragen.

Oorzaak zijnde van het overlijden van haar echtgenoot, schept de verantwoordelijke ipso facto de kansen en de mogelijkheid van herhuwelijk. Of de weduwe al dan niet beslist te herhuwen is een strikt persoonlijke aangelegenheid, maar indien ze de geschapen kans benuttigt, kan moeilijk beweerd worden, dat het herhuwelijk volkomen vreemd is aan het schadeverwekkend feit: het overlijden van haar eerste man.

De verantwoordelijke heeft toch één der schakels geschapen, dewelke het herhuwelijk mogelijk maakten, en de beschouwing dat de beslissing van het herhuwelijk zelf afhankelijk is van de persoonlijke beslissing van de weduwe, wijzigt niets aan het recht van de derde: te eisen dat met dit herhuwelijk rekening zou gehouden worden, in de berekening der schadelijke gevolgen.

Wat te zeggen van het geval, waar een slachtoffer, houder van een bepaalde invaliditeit of zware lidtekens, door strikt persoonlijke overwegingen en wettelijk daartoe niet gehouden zijnde, beslist, zich te onderwerpen aan een heelkundige of andere behandeling, welke een zeer gunstige weerslag heeft op de invaliditeit of het lidteken? Zal men ook de derde-verantwoordelijke het recht ontzeggen, deze gunstige kentering in te roepen, om zijn verplichting tot vergoeding te zien milderen? Nochtans kan men ook beweren, dat de persoonlijke beslissing van het slachtoffer een element is «vreemd» aan het schadeverwekkend feit.

Zulke stelling kan toch niet ernstig gehandhaafd worden.

Mutatis mutandis ligt ook tussen herhuwelijk en schadeverwekkend feit, voldoende oorzakelijk verband, opdat dit laatste eventueel in aanmerking zou komen bij de berekening der schadelijke gevolgen van het overlijden van de eerste echtgenoot.

Vreemd aan de schade?

Dit aspect lijkt ons bepaald delicaat.

Gewaagd lijkt ons de stelling, dat het tweede huwelijk ipso facto de schade, ondergaan door het overlijden van de eerste echtgenoot compenseert, en dat de schade dienvolgens een einde zou nemen. Er kunnen zich tal van hypothesen voordoen, waar zulks het geval niet zal zijn. De weduwe kan een tweede huwelijk aangaan, gegrond op genegenheid, doch in veel ongunstiger financiële voorwaarden, dan haar eerste huwelijk bood; ofwel kan ze huwen met een echtgenoot, welke een veel nederiger beroep uitoefent dan haar eerste man; ofwel is zijn leeftijd misschien veel hoger. In geen enkele van deze gevallen wordt het verlies

van haar echtgenoot hersteld door het tweede huwelijk.

Anderzijds kunnen we evenmin de stelling bijtreeden, als zou de steun welke de weduwe normaal ontvangt van haar tweede echtgenoot, in genendele in aanmerking komen, om reden dat die steun zgz. een element uitmaakt, waarmede de verantwoordelijke voor het overlijden van de eerste man niets te zien heeft.

Vaak wordt de opwerping geformuleerd dat de tweede echtgenoot niet kan gehouden zijn de schuld, bestaande in hoofde van de verantwoordelijke-derde te betalen. Evenwel wordt hierbij het probleem verkeerd gesteld. Het is toch een normaal verschijnsel, dat de vrouw bij herhuwelijk, van haar tweede echtgenoot de naleving van die verplichting mag verwachten, welke ankert in natuurrecht en burgerlijk recht: het onderhoud. Ook de tweede echtgenoot moet zich bewust zijn dat die verplichting inherent is aan het huwelijk en dat hij bij de vervulling ervan, niet de schuld van een derde kwijt, maar zijn eigen verbintenis naleeft. Bepaald ongezond ware de stelling, dat de onderhoudsverplichting van de tweede echtgenoot zou ophouden te bestaan, wegens de reeds bestaande schuld van de derde-verantwoordelijke.

Deze laatste heeft dan ook het recht te eisen, dat de nieuwe concrete financiële voorwaarden, geschapen door het tweede huwelijk, in aanmerking zouden komen bij de bepaling van zijn verdere verplichting tot vergoeding.

We onderlijnen: *de reële en concrete toestand*, geschapen door het tweede huwelijk, want dit lijkt ons het essentiële te zijn. Zo de rechtbank oordeelde dat bij herhuwelijk de schade, geschapen door het overlijden, ipso facto een einde neemt, kan men wellicht opperen dat de tweede man onrechtstreeks verplicht wordt de vrouw een onderhoud te verschaffen, dat correspondeert aan de verloren schuldvordering — wat bepaald onredelijk zou zijn.

Ligt de gezonde oplossing niet eventueel hierin, dat de rechtbank de reële toestand, geschapen door het tweede huwelijk onder ogen neemt, de nieuwe levensvoorwaarden der weduwe onderzoekt en afweegt tegen diegene welke bestonden vóór haar huwelijk? Indien werkelijk blijkt dat de nieuwe financiële voorwaarden even gunstig, duurzaam en degelijk zijn als diegene welke in het — ontbonden — eerste huwelijk bestonden, dan kan het tweede huwelijk als een compensatie gelden van de schade, ontstaan door het overlijden van haar eerste echtgenoot.

Waarom aan de derde-verantwoordelijke het recht ontzeggen, deze factor van herstel in zijn voordeel in te roepen? Misschien zal die compensatie slechts gedeeltelijk intreden, omdat b.v. de tweede echtgenoot van oudere leeftijd is dan de eerste, of een nederiger of geen beroep uitoefent; alsdan moet het niet zo moeilijk zijn de twee levensvoorwaarden af te wegen, en de nadelige niet herstelde tekorten om te zetten in een schuld ten laste van de verantwoordelijke-derde.

Eenmaal het principe aanvaard, zouden de rechtbanken er stellig toe komen op dat gebied van vergelijking en compensatie, bepaalde normen te scheppen, welke zeer vlug rechtspraak zouden vormen.

Het systeem kapitaal biedt nog steeds dit groot euvel: vaak zal men ervaren, dat de weduwe, die roeping en werkelijke kansen tot herhuwelijk heeft, bewust en vrijwillig het huwelijk zal uitstellen, om aldus haar recht op integrale vergoeding niet in het gedrang te brengen. Eenmaal haar recht op vergoeding en kapitaal vastgelegd, kan het herhuwelijk zonder kommer afgesloten worden. Vermits met de kansen van herhuwelijk geen rekening kan gehouden worden, zou ze aldus onredelijk bevoordeligd worden,

ten overstaan van een weduwe, welke wel degelijk herhuwt vóór de eindbeslissing van rechtbank of hof.

Dit euvel, dat stellig niet te veronachtzamen is, lijkt ons niet vatbaar voor een redelijke oplossing in het systeem «kapitaal». Wanneer het bedrag der vergoeding is vastgesteld en uitgekeerd, is het verworven recht onaantastbaar. In het systeem «rente» kan dat bezwaar omzeild worden, wat wellicht een nieuwe ernstige stimulans is voor deze vorm van vergoeding. (zie verder.)

Tweede hypothese: toekenning van een rente.

Invloed der «kansen» op herhuwelijk.

Hier gelden dezelfde beschouwingen als diegene, uiteengezet onder de hypothese «kapitaal». Wegens hun aleatoir karakter, kunnen ze niet in aanmerking genomen worden, bij de vestiging van het rente-bedrag.

Invloed van het eventueel herhuwelijk zelf.

Eerste geval: de rechthebbende is *reeds gehuwd*, wanneer haar recht door eindvonnis of arrest wordt vastgelegd.

Ook hier gelden de beschouwingen, reeds hoger geformuleerd, onder de hoofding «kapitaal». De rechtbank kan de financiële toestand, geschapen door het tweede huwelijk, nagaan, en door een nauwkeurig onderzoek van de essentiële elementen welke die toestand bepalen: leeftijd van de tweede echtgenoot, zijn beroep, stabiliteit van dit beroep, inkomen, mogelijke verhogingen, enz. overwegen in welke mate het financieel verlies, veroorzaakt door het overlijden van de eerste echtgenoot, gecompenseerd wordt. Is, wegens een of andere minder gunstige omstandigheid, deze compensatie slechts gedeeltelijk, dan kan in de berekening der rente, dit tekort uitgedrukt en definitief toegekend worden.

Tweede geval: de rechthebbende weduwe is *niet herhuwd*.

De correctionele rechtbank van Gent, bij vonnis in onderhavig nummer gepubliceerd heeft een stelling aanvaard, welke bepaald als revolutionnair moet betiteld worden: de rente zal ophouden, integraal, bij eventueel herhuwelijk.

Wat te denken van deze oplossing?

Ze lijkt ons werkelijk te radicaal en te ruw, en stoot vooral op twee bezwaren:

Eerste bezwaar: De rechtbank gaat uit van de hypothese, dat ieder welkdanig tweede huwelijk, *ipso facto*, de verloren kansen van het eerste zal herstellen, derwijze dat er geen schade meer rest.

Zeer gewaagde veronderstelling, welke zich zeer zelden zal verwezenlijken. Zal de weduwe een tweede echtgenoot ontmoeten, van zelfde leeftijd, met zelfde beroep, zelfde kansen en toekomstmogelijkheden, zelfde inkomen? Stellig zal meestal een of andere van deze elementen ontbreken.

Het feit alleen van weduwe te zijn, zonder de niet te versmaden attracties van een kapitaal of blijvende rente, is op zich zelf een normale en ernstige handicap. Wat zal haar beletten, een echtgenoot te huwen, welke een nederiger beroep uitoefent dan de eerste, welke van hogere leeftijd is, of welke b.v. wegens invaliditeit geen noemenswaardig inkomen heeft?

Is het normaal, al deze hypothesen op gelijke wijze te bejegenen: het definitief en onvoorwaardelijk verlies van het recht op verdere schadevergoeding?

Er is een *tweede bezwaar*: de eisen van de open-

bare orde. Is dergelijke radicale oplossing niet strijdig met de vrijheid van huwelijk?

Weliswaar wordt deze vrijheid niet per se uitgeschakeld of beperkt, daar de weduwe volkomen vrij blijft te herhuwen, zo ze zulks goedvindt; doch wanneer dit herhuwelijk gepaard gaat met het verlies van een zeer belangrijk recht — in casu een lijfrente — dan kan men zich terecht afvragen of dergelijk verlies toch geen onrechtstreekse, maar niettemin ernstige belemmering betekent, welke de wilsbeslissing der weduwe zal beïnvloeden.

Zulks zal vooral het geval zijn, wanneer het tweede huwelijk, dat de weduwe eventueel in het vooruitzicht heeft, in geen geval, of slechts in geringe mate de kansen van het eerste huwelijk, en de verloren rente zal compenseren.

Tenzij de weduwe zich laat leiden door de hogere beginselen van moraal of godsdienstovertuiging, zal ze verkiezen in boelingschap te leven. Deze gevallen zijn werkelijk reeds veelvuldig genoeg, opdat er nieuwe gelegenheden geschapen worden, welke onrechtstreeks de uitbreiding ervan kunnen beïnvloeden.

Een andere oplossing is te overwegen: Wellicht ware het mogelijk, dat het vonnis, of arrest waarbij het — principieel — recht op lijfrente wordt vastgelegd, uitdrukkelijk het voorbehoud van mogelijke herziening bij herhuwelijk zou inschakelen.

Dit procédé is niet helemaal nieuw.

Zo is het vonnis, waarbij aan de echtgescheiden echtgenote, een onderhoudsgeld wordt toegestaan, te laste van haar man, eveneens aan mogelijke herziening onderhevig, en kan haar vroegere echtgenoot de intrekking of vermindering vorderen, zo hij bewijst dat de levensvoorwaarden van zijn vroegere echtgenote, b.v. door een nieuw huwelijk, grondig gewijzigd of verbeterd zijn.

Bij eventueel herhuwelijk zou aldus de weduwe, niet ipso facto haar recht op rente verliezen, maar de betrokken partijen: t.t.z. de derde verantwoordelijke of zijn verzekering, zouden de zaak opnieuw aan de rechtbank kunnen voorleggen — de rechtbank die oorspronkelijk de rente toekende, om de beëindiging of de vermindering ervan te vorderen:

— beëindiging wanneer het herhuwelijk, in zijn gekende verwachtingen de schade, veroorzaakt door het verdwijnen van de eerste echtgenoot, normalerwijze herstelt.

— vermindering, wanneer dat herstel, wegens tal van oorzaken, hoger omlijnd, slechts gedeeltelijk is.

Men kan moeilijk het bezwaar opperen, dat aldus de taak der rechtbanken abnormaal zou verzwaaard worden, daar tenslotte enkel de gevallen van herhuwelijk voor eventuele herziening aan de rechtbank zouden voorgelegd worden, en de herziening trouwens weinig ingewikkelde problemen zou stellen.

Aldus zou het herstel zo concreet mogelijk beantwoorden aan de werkelijk geleden schade, wat toch de basis en eindbestemming moet zijn van alle welkdanige vergoeding.

Wellicht is het probleem der openbare orde daarmee nog niet helemaal opgelost, daar het herhuwelijk toch nog zal gepaard gaan met het verlies van een belangrijk voordeel.

Evenwel kan men toch de angstvalligheid op dat gebied niet tot het onzinnige drijven. Een huwelijk gaat steeds gepaard met het verlies van een of ander recht, bekwaamheid of vermogensrecht, een recht op onderhoudsgeld, een recht op afzonderlijke kindertoeslagen enz. Vormen al deze wettelijke schikkingen een inbreuk op de openbare orde?

Het essentiële is: dat door het huwelijk geen rech-

ten verloren gaan, welke niet redelijk gecompenseerd worden door een nieuw voordeel, geschapen door het herhuwelijk.

In het voorgesteld procédé, lijkt ons zulks niet het geval te zijn, daar de weduwe door haar huwelijk nimmer in een vermogenstoestand zal geplaatst worden, welke ongunstiger is dan diegene gedurende haar weduwschap.

Vindt de weduwe toch bezwaar in het herhuwelijk, omdat haar rente geheel of gedeeltelijk teloor gaat, hoewel gecompenseerd door een voordeel van andere en stabiele aard (het onderhoud van haar tweede echtgenoot), en verkiest ze te leven in boelingschap, dan is het duidelijk dat haar morele opvatting van het huwelijk weinig verheven was, en dat het huwelijk voor haar niet veel meer betekende dan de boelingschap.

Het ware verkeerd, de wetgeving of de rechtspraak uitsluitend te oriënteren op deze soort burgers, welke tenslotte een weinig interessante minderheid vormen.

Algemeen besluit.

Deze studie heeft niet tot doel, voor het probleem een definitieve oplossing voor te stellen, doch enkel de wenselijkheid of mogelijkheid van een vernieuwing in de vaststelling der herstelvergoeding te onderlijnen. Wellicht zijn er nog andere oplossingen mogelijk, welke eerlang onder vorm van vernieuwde rechtspraak of rechtsleer, gestalte en vorm zullen krijgen.

We menen met de gepaste bescheidenheid de besluiten als volgt te kunnen resumeren:

- a. Het systeem rente beantwoordt meer aan de essentie van «herstelvergoeding» dan een kapitaal.
- b. Met de loutere «kansen» van herhuwelijk kan geen rekening gehouden worden in de bepaling van het recht op vergoeding.

c. Het herhuwelijk zelf kan beschouwd worden als factor van gehele of gedeeltelijke compensatie der geleden schade. De toekenning der rente kan eventueel gepaard gaan met het voorbehoud van mogelijke herziening bij herhuwelijk.

G. MOYAERT,

Advocaat bij het hof van beroep te Gent.

(1) Zie: *Guy Levie*: Aspect social et juridique du payement sous forme de rente, des indemnités dues du chef d'accidents de droit commun. Journal des Trib. 23 nov. 1958.

(2) Zie: *J. Ronse*: «Aanspraak op Schadeloosstelling uit onrechtmatige daad» Larcier, 1954; blz. 255, nrs 367 en vgl.

(3) Zie *J. Ronse*: «De begroting der schadeloosstelling voor vermogensschade spruitend uit aantasting van lijf en leven». Larcier 1952, blz. 19, nrs 9 en vgl. Zie ook het recent vonnis van de Corr. rb. Kortrijk, wat de toepassing der schaal van Engel betreft in R.W. van 11.10.1959, kol. 297 en vgl. Dit vonnis dateert van 25.6.1959. Zie ook: Arrest hof van beroep Gent dd. 28.10.1956. R.G.A.R. 1957, nr 5940.

(4) Arrest Hof van beroep Luik dd. 19.1.1948. R.G.A.R. 1948, 4273.

(5) Zie arrest hof van Beroep Gent dd. 14.11.1949: R.G.A.R. 1952-5028. Arrest hof van beroep Luik dd. 25.4.1945. R.G.A.R. 1947-4093. In tegenovergestelde zin: Corr. Hoel, vonnis 5.6.58 R.G.A.R. 1958-6129. Eveneens: Beroep Brussel, arrest 6.4.50. R.G.A.R. 1953-5226.

(6) Cassatie 31.3.1952. R.G.A.R. 1953-5242.

(7) Zie o.m. nota van *Fonteyne J.* onder arrest hof van beroep Gent dd. 14.7.54. R.G.A.R. 1955, 5508.

(8) Zie Arrest hof van beroep Gent, dd. 6.1.58. R.G.A.R. 1958-6094. Zie tevens de rechtspraak vermeld in voetnota. In zelfde zin: arrest hof van beroep Brussel, dd. 3.12.48. R.G.A.R. 1949-4464.

(9) Zie arrest hof van Beroep Gent dd. 14.7.1954. R.G.A.R. 1955-5508. Voetnota van de heer Fonteyne, en zeer interessante rechtspraak. Zie eveneens arrest hof van beroep Gent dd. 18.12.1954. R.G.A.R. 1955-5594.

(10) Zie *J. Ronse*. Op. cit. onder nr 2, blz. 158.

(11) Zie hierover: Cassatie 10.11.1952. R.G.A.R. 1953-5234. Cassatie 4.12.1950. R.G.A.R. 1952-4906.

(12) Cassatie 29.9.1948. Pas. I, 509. *J. Trib.* 1949, 68 met nota R. Piret. Cassatie 31.3.1952. R.G.A.R. 5242, obs. J. Fonteyne.

(13) Zie arrest vermeld onder nr 8.

Rente of Kapitaal als vergoeding voor lichamelijke schade in gemeen recht

1) Is het juist en verkieslijker de schadevergoeding voor lichamen letsel met definitieve gevolgen (dood of invaliditeit) in gevallen van gemeen recht toe te kennen in de vorm van een rente of een kapitaal? Het probleem scheen in ons land nog slechts een academisch belang te hebben, dit in tegenstelling tot Frankrijk waar het in de rechtsbedeling nog steeds aktueel is (1). Een recente studie (2) en een zeer recent arrest van het Hof van Beroep te Brussel (3) in dit nummer gepubliceerd, bewijzen echter dat de rente-formule nieuwe verdedigers heeft gevonden en dat er van zekere zijde naar gestreefd wordt deze terug ingang te doen vinden.

2) Over de principiële vrijheid van de rechter om deze vorm van vergoeding te kiezen die hij best acht, ongeacht het standpunt der gedingvoerende partij, kan wel geen betwisting bestaan (4).

3) Een der sterkste argumenten ten voordele van de rentevorm is ongetwijfeld van louter juridisch-logische aard. Wanneer iemands prestatievermogen wordt aangetast lijkt het herstel in de status quo ante op de meest nauwkeurige wijze bereikt als aan het slachtoffer regelmatig een bedrag wordt uitgekeerd gelijk aan het deel van zijn inkomsten dat hij periodisch moet derven ingevolge de beperking van zijn arbeidskracht. Het is vermoedelijk dat streng-logische karakter dat de Franse juristen bekoort en de rentevorm tot heden toe een ruime plaats in de Franse rechtspraak heeft ingeruimd (5). Ook De Page acht deze vorm in

principe de meest juiste (6), zonder hieraan overigens een overdreven belang te hechten (7). Nochtans mag de vraag gesteld worden of men hierbij de aantasting van de lichamelijke integriteit niet al te uitsluitend beschouwt als een oorzaak van periodisch inkomstenverlies. Het prestatievermogen van een mens vormt immers in het economisch proces een aktueel en steeds aanwezig kapitaal, ten zelfden titel als een geldelijke belegging. Een aantasting van het prestatievermogen betekent een onmiddellijke vermindering van dit kapitaal dat een, zij het moeilijk te schatten, waarde vertegenwoordigt. Of deze vermindering automatisch een geproportionneerd en blijvend inkomstenverlies voor gevolg zal hebben, kan zelden met zekerheid voorspeld worden en hangt vaak af van factoren vreemd aan de fout van de verantwoordelijke (aard van het beroep; grotere inspanning geleverd door het slachtoffer; humane beschouwingen van de werkgever; een betrekking volgens vast statuut, enz.).

Wanneer men de opgelopen invaliditeit meer beschouwt als een onmiddellijke vermogensschade dan wel als een zich in de tijd verwezenlijkende inkomsten-schade, vermindert o.i. de bekoring van het logische karakter van de rente-vorm in belangrijke mate (8). De Belgische rechtspraak heeft de laatste tijd trouwens herhaaldelijk op de nuance gewezen (9).

4) Een tweede argument is gericht tegen het gebruik van de vermoedelijke levensduur, bij de bereke-

ning van het schade-bedrag onder de vorm van een kapitaliseerde rente. De vermoedelijke (gemiddelde) levensduur is een statistisch gegeven, geldig voor de massa in haar geheel genomen, doch niet voor het individueel geval, zodat men steeds gevaar loopt ofwel teveel ofwel te weinig toe te kennen ⁽¹⁰⁾. Ook dit argument verliest evenwel van zijn geldigheid wanneer men de kapitalisatie slechts beschouwt als een wijze van schatting van de omvang van de onmiddellijke ontsane vermogensschade. Wanneer men de schade uitsluitend als inkomstenschade beschouwt zal deze wijze van schatting in vele gevallen ongetwijfeld verschillen van het werkelijk verlies. Deze onvolkomenheid bestaat echter ook in de rente-vorm zij het, althans theoretisch, in mindere mate (bij uitschakeling van de vermoedelijke levensduur). Volstrekt te verwerpen is o.i. evenwel de beslissing van het Hof in het hierna gepubliceerd arrest, waarbij voor het derde in kapitaal uit te betalen, afgeweken wordt van de statistisch-gemiddelde levensduur en ambtshalve een vermoedelijke levensduur wordt bepaald die lager ligt dan het gemiddelde.

Niemand is bij machte in concreto de levensduur van een slachtoffer te schatten, zelfs indien de blijvende letsels zeer erg zijn, en het afwijken van de statistische gemiddelden bij kapitalisatie opent de deur voor willekeur en voor ernstige benadeling van het slachtoffer ⁽¹¹⁾. Wie al te zeer vermeende mathematische nauwkeurigheid nastreeft in het berekenen van het geldelijke equivalent voor lichamelijke schade, loopt inderdaad gevaar het criterium der redelijke verwachting te miskennen, dat globaal gezien de rechtvaardigheid beter dient dan zeer juiste berekeningen, gebaseerd op... allerindividueelste hypothesen. Bovendien was de schatting van het Hof in dit geval gesteund op het feit dat de levensduur van het slachtoffer vermoedelijk verkort zou worden ingevolge het ongeval en zijn gevolgen.

5) Bepaalde auteurs menen ten gunste van de rente-vorm argumenten van economische aard te kunnen inroepen ⁽¹²⁾. De kapitalen door de verzekeraars als vergoedingen uitbetaald zouden een ernstig nadeel betekenen voor de volkshuishouding, een definitief verlies, dat de verzekeringspremies noodzakelijk op hoog peil brengt en bijgevolg de kostprijs van vele produkten bezaart. Wanneer enkel renten zouden betaald worden zouden de kapitalen in handen van de verzekeraars blijven berusten, die deze tot nut van de gemeenschap zouden kunnen laten renderen. Deze argumentatie is o.i. niet pertinent. Juridisch gesproken is haar waarde bijzonder gering vermits de belangen van het slachtoffer en niet die van de volkshuishouding, vóór alle andere beschouwingen de beslissing van de rechter moeten motiveren.

Bovendien verliest deze redenering volkomen uit het oog dat bij uitbetaling van een kapitaal aan het slachtoffer, deze som hoegenaamd niet uit de economische kringloop wordt getrokken, wel integendeel. Het slachtoffer zal het uitgekeerde kapitaal immers beleggen, t.t.z. inschakelen in de economische kringloop op dezelfde wijze als de verzekeraar had gedaan, ofwel verbruiken, wat de economische activiteit verhoogt, zodat van een verlies voor de volkshuishouding geen sprake is ⁽¹³⁾. Het is juist dat de rente-vorm voor de verzekeraars voordeliger zou kunnen zijn, doch het al dan niet verplaatsen van een bepaald spaargeld of van een dito koopkracht van de verzekeraar naar het slachtoffer mag niet omgetoverd worden in een probleem van algemeen economisch belang.

6) Naast enkele argumenten van ondergeschikt belang roept men tenslotte ook nog het belang van het

slachtoffer zelf in. De ervaring leert dat niet iedereen bekwaam is een kapitaal te doen renderen en dat grote schadevergoedingen soms aan onnuttige luxe-uitgaven worden verspild. Men roept het klassieke voorbeeld op van de onervaren weduwe die in enkele jaren tijd het kapitaal verspilt, uitbetaald ingevolge het overlijden van haar echtgenoot en nadien ten laste valt van de liefdadigheid ⁽¹⁴⁾.

In Frankrijk wordt ook wel eens een rente toegerekend wanneer de rechtbank vermoedt dat een al te groot deel van de vergoeding zou verdwijnen in de beurs van een zaakwaarnemer die het proces leidt ⁽¹⁵⁾.

Deze beschouwing heeft ongetwijfeld haar waarde, en is o.i. de meest ernstige. Het sociaal voordeel van de bescherming kan evenwel slechts bereikt worden wanneer tevens verbod wordt opgelegd de schuld-vordering, uit de rente-toekenning ontstaan, te vervreemden. Zoniet zal het slachtoffer ongetwijfeld wel financiers vinden die, mits een royaal disconto, hem het meer-begeerde onmiddellijke afkoop-kapitaal verstreken in ruil voor een overdracht van het recht op de rente. Of dergelijke onvervreemdbaarheid door de rechtbanken zou kunnen opgelegd worden blijve hier dan nog een open vraag.

7) Tegenover deze argumenten staan dan de bezwaren. Het vonnis van de rechtbank te Antwerpen dd° 27.12.58, door het hierna gepubliceerd arrest gewijzigd, vat de voornaamste opwerpingen op summieri wijze samen.

Er is ten eerste het evidente gevaar dat een vaste rente na verloop van tijd, gevoelige waardeverminderingen ondergaat. Devaluaties, daling van de koopkracht enz. bedreigen alle rente-genietters met een steeds voortschrijdende daling van hun reëel inkomen. Het volstaat het indexcijfer der kleinhandelsprijzen te volgen. Door het toekennen van een vaste rente als schadevergoeding, wordt bijgevolg onder het motto van een meer adequate schadeberekening, zelfs als men alleen aan inkomstenschade denkt, de onvermijdelijke disproportie tussen schade en vergoeding definitief bezegeld. Daar waar mits een verstandige belegging, het vergoedingskapitaal min of meer waardevast kan gemaakt worden (b.v. in onroerende goederen), is een vaste rente weerloos overgeleverd aan monetaire en economische schommelingen die uiteindelijk — de ervaring leert het — vrijwel steeds leiden naar een waardevermindering van de nominale geldeenheid. Vooral bij volledige invaliditeit zijn de gevolgen van een vaste rente vaak tragisch. Bij gedeeltelijke invaliditeit kan het slachtoffer, dank zij verhoogde inspanning, vernuft of relaties, wellicht zijn inkomsten op peil houden. Bij volledige werkonbekwaamheid is er slechts het vaste, maandelijks of jaarlijkse bedrag. Vrij naïef klinkt thans in onze oren b.v. de uitspraak van het Hof van Beroep te Brussel van 8 februari 1911 ⁽¹⁶⁾ « que... la solvabilité de l'Etat Belge est la meilleure garantie qu'il — (het slachtoffer) — conservera, pendant sa vie entière, les ressources indispensables à son entretien »! In het hierna gepubliceerd arrest wordt b.v. een rente toegekend van 4.000,— fr. per maand om de noodzakelijke hulp van een derde persoon te bekostigen. Het Hof raamt de vermoedelijke overlevingsduur van het slachtoffer op 34 jaar. Wie zal over 30 jaar met 4.000,— fr. per maand nog een verpleegster of zelfs maar een dienstmeid kunnen bezoldigen? Om deze redenen alleen reeds moet de in dit arrest gevolgde oplossing verworpen worden.

De tergende onbillijkheid van een vaste rente als vorm van schadevergoeding deed in Frankrijk, waar zij frekwent wordt toegepast, allerlei formules ontstaan bedacht om aan de slachtoffers een waardevast rente

toe te kennen. De voor de hand liggende oplossing was de veroordeling tot betaling van een glijdende rente, gekoppeld aan het indexcijfer of aan de goudwaarde van de Fr. fr. Zowel op het gebied van de rechtsleer als dat van de rechtspraak werd de wettelijkheid van dergelijke oplossing fel omstreden. In de rechtspraak leidden de billijkheidsoverwegingen de lagere rechtbanken evenwel automatisch naar het toekennen van glijdende renten. Het Franse Hof van Cassatie verwierp deze daarentegen beslist (17). De lagere rechtbanken legden zich hierbij niet neer en bleven in vele gevallen hetzij onverhuld, hetzij via allerlei omwegen glijdende renten toekennen (18).

In de rechtsleer neigt de meerderheid van de auteurs naar het stelsel van de glijdende rente. Demogue, Planiol & Ripert, Mazeaud, zijn o.m. ofwel voorstanders van dit systeem of aanvaarden de mogelijkheid ervan. Savatier is integendeel de mening toegedaan dat het Franse Hof van Cassatie het bij het rechte eind heeft wanneer het deze verwierpt (19). Men heeft evenwel bij deze laatste de stellige indruk dat hij al te schroomvallig staat tegenover wat hij meent te zijn « de prerogatieven van de wetgever » (20). Een soort monetair patriotisme weerhoudt hem er van toe te laten dat het nominalisme zou omzeild worden. Daar hij evenwel onmiddellijk aanvoelt tot welke schreeuwende onrechtvaardigheid dit zou kunnen leiden stelt hij de noodzakelijkheid voorop van een wettelijke regeling om zulks te verhinderen. Zoniet kunnen de rechtbanken, volgens hem, nog steeds renten... in natura toekennen! Deze zouden waardeverlozen zijn. Aldus zou de rechtspraak praktijken uit de primitieve tijdperken hernemen om niet aan zelfstandige rechtschepping te moeten doen.

Het lijkt dus geen twijfel dat in ons huidige monetair en economisch systeem het toekennen van een nominale onveranderlijke rente als schadevergoeding, een bewuste benadeling van het slachtoffer zou betekenen. Zij is in deze vorm dan ook volstrekt te verwerpen. Wanneer men aanneemt dat zulke rente, ondanks het monetair nominalisme zou kunnen gekoppeld worden aan het indexcijfer b.v. dan wordt dit bezwaar vanzelfsprekend voor een groot deel weggenomen.

8) Door het toekennen van een rente wordt de relatie tussen het slachtoffer en de aansprakelijke partij of de verzekeraar voor lange tijd bestendig. Psychologisch gesproken zal zich bij het slachtoffer in sommige gevallen ongetwijfeld een gevoel van afhankelijkheid, van gebondenheid ontwikkelen. Dit is weinig bevorderlijk voor het prestatievermogen en de creatieve zin. De aandacht werd er op gevestigd dat de uitkering in kapitaal de « renteneurose » kan voorkomen of genezen (21).

9) Belangrijker lijkt ons evenwel het bezwaar dat door het toekennen van een rente in gevallen van vrij ernstige werkkraftvermindering, vooral bij jonge slachtoffers, de mogelijkheden tot persoonlijke expansie en bijzondere successen in het beroeps- of bedrijfsleven ernstig worden beperkt. Een jonge man b.v. die voor 30 à 40 % werkonbekwaam wordt en aan het begin van zijn loopbaan staat in loondienst, zou wellicht na verloop van tijd een eigen bedrijf hebben kunnen beginnen mits een grote inspanning te doen en zijn aktiviteiten op te voeren. Wanneer hem een rente wordt toegekend en hij voor het overige een aangepast baantje kan vinden zal hij misschien zijn leven lang verder een inkomen van bescheiden bediening genieten. Zijn persoonlijke, sociale en kulturele positie zal hieraan evenredig blijven. De mogelijkheid hogerop te klimmen, en ooit als zelfstandige te starten mag wel uitgeschakeld worden. Wanneer hem evenwel een kapitaal

ware toegekend bleef voor hem de mogelijkheid bestaan hiermede een bedrijf op te richten waarin hij, hoofdzakelijk intellectuele arbeid presterend, zijn persoonlijkheid ruimer kan ontplooien. De werkkraftvermindering die hij heeft opgelopen wordt immers, economisch gezien, gecompenseerd door het kapitaal dat hij kan investeren. In de economische kringloop blijft zijn prestatievermogen behouden en op het persoonlijk vlak de mogelijkheid tot initiatief en het verwerven van een zekere onafhankelijkheid gevrijwaard. Hier ontmoeten wij trouwens weer de nuance tussen de lichamelijke schade, beschouwd als oorzaak van inkomsten- of van vermogenverlies.

Deze beschouwing vormt zowat de tegenhanger van het streven naar de bescherming van de lichtzinnige of onbekwame slachtoffers waarop de promotors van het rentesysteem zo de nadruk leggen. Niet alle slachtoffers zijn dermate onderbegaafd en het vrijwaren van de mogelijkheid tot volledige ontplooiing van de persoonlijkheid lijkt ons minstens even eerbiedwaardig als de bescherming van de onontwikkelde. Het hierna gepubliceerde vonnis van de Rechtbank te Antwerpen verwijst dan ook terecht naar de mogelijkheid van zelfstandigheid en individualisatie, voordeel van de kapitaaluitkering.

10) Dat de renteformule rampzalig is ingeval de debiteur ervan ooit involvabel zou worden spreekt vanzelf. Deze hypothese is evenwel vrijwel te veronachtzamen gezien de zich steeds uitbreidende tussenkomst van verzekeraars voor de uitvoering van de verplichtingen aan de verantwoordelijke persoon opgelegd.

11) *Besluit.*

Wanneer renten zouden worden toegekend die niet automatisch gekoppeld worden aan de index der kleinhandelsprijzen of aan andere indicatoren van levensduurte of loonpeil, worden de rechthebbenden bewust en onvermijdelijk benadeeld. Deze formule is dan ook volstrekt te verwerpen. Glijdende renten en kapitaalsuitkeringen hebben beiden hun voor- en nadelen. Psychologisch biedt de tweede formule ongetwijfeld voordelen wanneer men staat voor rechthebbenden die inderdaad als onbekwaam of lichtzinnig kunnen beschouwd worden, op voorwaarde evenwel dat de rente onoverdraagbaar zou verklaard worden. Tegenover normaal begaafde rechthebbenden, die nog een behoorlijk prestatievermogen behouden lijkt de kapitaaluitkering geboden, al was het maar omwille van de vrijwaring van hun mogelijkheden tot persoonlijke ontplooiing. Dit geldt eveneens voor zwaar verminkte slachtoffers waarvan men mag aannemen dat zij in staat zijn een kapitaal behoorlijk te beheren.

Over dit alles moet de rechter oordelen. De wens van G. Levie de renteformule wettelijk te zien opleggen (22) getuigt van een grondig wantrouwen en miskent volkomen de geschaktheid van de gevallen ter beoordeling aan de rechtbanken voorgelegd. Het is een uiting van het streven om alles te reglementeren en te decreteren zodat de rechter niet veel méér wordt dan een automaat. Dergelijke kapitulatie van het levende recht is onaanvaardbaar. Volwaardig is slechts een rechtsbedeling die, steunend op de basisbeginselen door de wetgever vastgelegd, op soepele wijze aan iedere rechthebbende het zijne kan geven, in de vorm die voor ieder afzonderlijk de meest billijke en de meest adequate is.

HUGO SCHILTZ
Advokaat te Antwerpen.

(1) *Jan Ronse*, Aanspraak op schadeloosstelling uit onrechtmatige daad, Brussel 1954, nr 457.

(2) *Guy Levie*, Aspect social et juridique du paiement sous forme de rente des indemnités dues du chef d'accidents de droit commun, J.T. 1958, 645 en vgl.

(3) Brussel, 29 juni 1959, hervormend Antwerpen, 27 dec. december 1958. Zie elders in dit blad.

(4) Cfr. b.v.b. *De Page*, T. II, 1026. *Ronse*, op. cit., nr 450. *Dekkers*, Burg. Recht, dl. II, 284. *Lalou*, Traité pratique de la responsabilité civile, 1955, nr 89 en 94. *Mazeaud*, 1950, T. III, nr 2324.

Voor Nederland b.v.b.: Hof Amsterdam, 24 april 1957, Nederl. jurisprudentie, nr 234.

(5) Voor de oudere rechtspraak zie: *Gardenat & Salmon Ricci*, De la responsabilité civile, Paris 1927, 1-ière partie, nr 175.

(6) Zie T. II, nr 1027/A en Complément II, p. 304.

(7) Cfr. tevens advies Adv. Gen. *Delahaye*, R.W., 1949-50, 646. *Levie* (op. cit.) beweert zelfs dat volgens een eenparige rechtsleer de schadeloosstelling in principe in de vorm van een rente zou moeten toegekend worden. Dit is wel stout gesproken. De rechtsleer erkent intendeel dat de rechter volkomen vrij is te bepalen welke vorm van schadeloosstelling de meest adequate is. De oudere Belgische rechtspraak bevat trouwens meestal een motivering waarom in dit of dat geval een rente wordt toegekend.

(8) In deze zin is de motivering van *Levie* (op. cit.) enigszins eenzijdig gebaseerd op de hypothese van de invaliditeit van een gesalarieerde.

(9) Cass., 14 dec. 1953, Pas. 1954, I, 302. Cass., 20 febr. 1955, J.T., 697. Brussel, 4 maart 1955, B.A., 573. Luik, 2 februari 1957, R.G.A.R., 5922.

(10) *Planiole en Ripert*, T. VI, uitg. 1952, 684, 2.

(11) *Jan Ronse* in A.P.R. v° Schade en schadeloosstelling, nr 916.

(12) *Guy Levie*, op. cit. *G. Dor*, Du paiement sous forme de rentes, des indemnités dues du chef d'accidents de droit commun, B.A. 1931, p. 244 en volg.

(13) Tenzij natuurlijk het kapitaal voor een groot deel wordt verbruikt in de aankoop van importgoederen.

(14) *G. Dor*, op. cit.

(15) *Mazeaud*, op. cit., T. III, 430.

(16) P.P., 1911, nr 819.

(17) Cass., fr., 20 maart 1952 en 2 mei 1952, Rec. Dall., 342 en 413.

(18) Zo a.m. Corr. Laon, 24 januari 1958; Rec. Dall., somm. 74. Zie tevens de treffende tegenstelling tussen de uitspraken van de hogere en lagere rechtbanken in: *A. Bruzin & J. Nectoux*, Jurisprud. Française, 1807-1952, T.I., v°, Dommages-intérêts, contra 272-276, pro 277-280. Zie tevens: *M. Le Roy*, L'évaluation du préjudice corporel, Paris 1957, n° 72-74. *A. Toulemon & J. Moore*, Le Préjudice corporel et moral en droit commun, Paris 1955, p. 66.

(19) Een vrij volledig overzicht van de rechtspraak en de rechtsleer in beide richtingen vindt men in *Lalou*, op. cit. n° 233 bis.

(20) Zie uitvoerige nota onder Cass. Fr. 20 maart 1952 en 2 mei 1952, Rec. Dall., 342 en 413.

(21) Zie *J. Ronse*, op. cit., nr 456 met referentie.

(22) *G. Levie*, op. cit., loc. cit.

RECHTSpraak

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 9 november 1959.

Voorzitter: M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: M. Belpaire.

Advocaat-generaal: M. Mahaux.

Cassatie. — Niet ontvankelijkheid van het middel, waarin het recht en het feit vermengd worden.

Wanneer de beoordeling van het opgeworpen middel het Hof van Cassatie zou nopen tot het onderzoek van feitelijke elementen over te gaan, is het middel waarin aldus het recht en het feit vermengd worden, niet ontvankelijk.

De Wilde t/ O.M.

Gelet op het bestreden vonnis, op 26 juni 1959 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Mechelen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van artikel 23 van de besluitwet van 30 december 1946 houdende herziening en coördinatie van de wetgeving betreffende het bezoldigd vervoer van personen door middel van automobielen en, bij wijze van gevolgtrekking, van de artikelen 6, 7 en 9 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis aanlegger veroordeelt om:

a) bezoldigd vervoer van personen over de openbare weg, namelijk een taxidienst, te hebben verricht met behulp van een automobiel zonder in het bezit te zijn van een machtiging, verleend overeenkomstig de besluitwet van 30 december 1946 (besluitwet van 30 december 1946, artikelen 1, 2 en 23);

b) als exploitant van een taxidienst verzuimd te hebben de tarieven bestendig en op een goed zichtbare plaats binnen in de auto's uit te hangen, hetzij bij wijze van een gemailleerde plaat, hetzij onder glas of mica (besluit van de Regent van 20 augustus 1947 houdende politiereglement betreffende de exploitatie van de taxidiensten, artikel 3);

c) zijn taxivoertuig niet voorzien te hebben van een

taximeter die de door de bevoegde overheden voorgeschreven inlichtingen nauwkeurig en met vanuit het rijtuig gemakkelijk leesbare tekens aangeeft (gemeld besluit van de Regent van 20 augustus 1947, artikel 5 zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 21 februari 1957, artikel 1);

d) als taxibestuurder niet in het bezit te zijn geweest van het voorgeschreven dagelijks ritblad (gemeld besluit van de Regent van 20 augustus 1947, artikel 6 zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 21 februari 1957, artikel 2);

e) bezoldigd vervoer van personen te hebben aangeboden of aangekondigd zonder de voorschriften van het reglement op het stuk te hebben in acht genomen (besluit van de Regent van 10 juni 1947 houdende algemeen reglement tot vaststelling van de technische eisen waaraan moet worden voldaan door de automobielen met ten hoogste acht plaatsen zonder de zitplaats van de bestuurder en gebezigd voor bezoldigd personenvervoer of voor vervoer van zaken, artikel 37-1°);

dan wanneer aanlegger geen taxidienst exploiteert doch een vervoerdienst met een auto te huur aangeboden en waarvoor een bijzondere overeenkomst wordt gesloten met het oog op bijzondere omstandigheden als bedoeld in artikel 23, lid 2, van de besluitwet van 30 december 1946, zodat hij wegens hogerbedeelde telastleggingen, die alle een taxidienst vereisen, niet kon worden veroordeeld;

Overwegende dat de beoordeling van het middel het Hof ertoe zou nopen tot het onderzoek van feitelijke elementen over te gaan;

Dat het middel, waarin aldus het recht en het feit vermengd worden, niet ontvankelijk is;

Overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen worden nageliefd en dat de veroordeling de door de wet gestelde straf niet overschrijdt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 7 september 1959.

Voorzitter : M. Louveaux.
Raadsheer-verslaggever : M. Richard.
Advocaat-generaal : M. Delange.

Krankzinnigenwet. — De voorziening tegen de beslissing over een aanvraag tot ontslag uit een krankzinnigengesticht moet volgens de regels in burgerlijke zaken worden ingesteld.

Door het indienen van een aanvraag tot ontslag uit een krankzinnigengesticht krachtens artikel 17 van de krankzinnigenwet van 18 juni 1850, gewijzigd door de wet van 28 december 1873, wordt een burgerlijk geding aanhangig gemaakt. De voorziening tegen een beslissing over zulke aanvraag moet derhalve volgens de in burgerlijke zaken bepaalde regels worden ingesteld.

Jadin t/ O.M.

Gelet op het bestreden arrest, op 2 juni 1959 gewezen door het Hof van beroep te Brussel, in de raadkamer zetelende;

Overwegende dat dit arrest het hoger beroep op 28 april 1959 gericht tegen het bevelschrift van 20 februari 1959 van de H. Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg zetelende te Doornik, waarbij gezegd werd dat er geen aanleiding bestond om de door requestant aangevraagde invrijheidstelling te verlenen, welke requestant opgesloten is in het gesticht voor krankzinnigen van en te Doornik, te laat ingesteld en dienvolgens niet ontvankelijk verklaart;

Overwegende dat de aanvraag tot ontslag uit een gesticht voor krankzinnigen, ingediend krachtens artikel 17 der wet van 18 juni 1850 over het regime van de krankzinnigen, gewijzigd door de wet van 28 december 1873, een burgerlijk geding instelt; dat de voorziening, om ontvankelijk te zijn, volgens de in burgerlijke zaken bepaalde regels moet ingesteld worden;

Overwegende dat, daar geen enkele bepaling in onderhavig geval, een afwijking van dit principe toelaat, de voorziening van aanlegger ingesteld bij verklaring aan een afgevaardigde van de directeur van de gevangenis te Vorst, niet ontvankelijk is;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 21 december 1959.

Voorzitter : M. Mast.
Raadsheren : MM. Buch en Van Bunnan.
Substituut-Auditeur-Generaal : M. Van Haecke.
Advokaat : Mr. Ronse.

1. Magistratuur in Kongo. — Statuut. — Bevordering. — Advies.

2. Beroep Raad van State. — Belang.

1. Artikel 13 van het statuut der beroepsmagistraten in Belgisch Kongo voorziet dat voor elke benoeming tot raadsheer of plaatsvervangend raadsheer bij het Hof van Beroep, dit Hof met redenen omkreed advies dient te verstrekken over al de kandidaten. Wanneer over een der kandidaten geen advies werd uit-

gebracht is zulks een reden tot vernietiging van het K.B. dat de benoeming doet.

2. Om beroep te kunnen doen op de Raad van State ten einde een benoeming in de magistratuur te doen vernietigen moet degene die het beroep indient zichzelf kandidaat gesteld hebben voor bedoelde plaats, zoniet heeft hij geen voldoende belang. Het beroep is slechts ontvankelijk wanneer er een geïndividualiseerd verband bestaat tussen de verzoeker en de bestreden benoeming.

Grootaert J. t/ Belgisch-Kongo (Minister van Belgisch-Kongo en van Ruanda-Urundi).

Arrest Nr 7501.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het koninklijk besluit van 5 februari 1957 in zover het A. Giffroy tot raadsheer bij het Hof van beroep te Leopoldstad, J. Delneuville tot substituut-procureur-generaal bij het Hof van beroep te Leopoldstad, A. Decoux tot rechter-voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Coquilhatstad, en G. Bouchoms tot plaatsvervangend raadsheer bij het Hof van beroep te Leopoldstad benoemt;

Overwegende dat verzoeker, rechter te Elisabethstad, bij schrijven van 30 maart 1956 gericht tot de Minister van Koloniën, vroegere kandidaturen bevestigende, « elke hogere plaats in de zittende magistratuur hetzij te Elisabethstad hetzij te Leopoldstad » aanvroeg; dat verzoeker bij schrijven van 28 januari 1957, tot de procureur-generaal te Elisabethstad gericht, zijn vroegere kandidaturen te Leopoldstad of te Elisabethstad bevestigde;

Overwegende dat in het Hof van beroep te Leopoldstad in 1956, een ambt van raadsheer en een ambt van substituut-procureur-generaal vrijkwamen; dat het Hof van beroep te Leopoldstad advies gaf op 21 november 1956 en de voorstellen voor de te begeven ambten door volgende overweging liet voorafgaan : « Après avoir examiné la candidature de tous les magistrats dont la nomination est légalement susceptible d'être réalisée, la Cour a estimé ne pas devoir proposer les candidats qui, en fait, ne paraissent pas susceptibles d'être nommés parce que leurs capacités et formation professionnelles ou leur ancienneté ne répondent pas à celles exigées pour les places que rendent vacantes et sont susceptibles de rendre vacantes la mise à la retraite de Monsieur Et. Declerck et Monsieur le substitut du Procureur-général P. Leduc »; dat het Hof te Elisabethstad op 3 december 1956 advies gaf en zijn voorstellen door een gelijkwaardige overweging staafde; dat de kandidatuur van verzoeker in geen van beide adviezen werd besproken;

Overwegende dat de tegenpartij terecht doet gelden dat het beroep niet ontvankelijk is in zover het strekt tot vernietiging van de benoeming van A. Decoux tot rechter-voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Coquilhatstad en van Delneuville tot substituut van de procureur-generaal bij het Hof van beroep te Leopoldstad, daar verzoeker zich niet kandidaat heeft gesteld tot deze functies; dat het beroep inderdaad dan eerst ontvankelijk is wanneer er een geïndividualiseerd verband bestaat tussen de verzoeker en de bestreden benoeming; dat een dergelijk verband niet noodzakelijk voortvloeit uit het feit dat de verzoeker de gestelde benoembaarheidsvereisten vervult; dat hij ook moet laten blijken van het voornemen gebruik te maken van de mogelijkheden welke het vervullen van die vereisten voor hem openstelt; dat verzoeker dit bewijs niet levert;

Overwegende dat de tegenpartij aanvoert dat het beroep bij gebrek aan belang niet meer ontvankelijk is in zover het strekt tot vernietiging van de benoeming van Giffroy, daar deze bij koninklijk besluit van 26 november 1959 tot eerste raadsheer in het Hof van beroep te Leopoldstad werd benoemd;

Overwegende dat, daar dit laatste koninklijk besluit nog niet definitief is geworden, het middel niet kan worden weerhouden;

Overwegende dat verzoeker doet gelden dat het bestreden koninklijk besluit werd genomen met miskenning van artikel 13 van het statuut van de beroepsmagistraten; dat deze bepaling op het ogenblik dat het bestreden koninklijk besluit werd genomen, luidde: «Niemand kan benoemd worden tot raadsheer of plaatsvervangend raadsheer in het Hof van beroep,... zonder dat vooraf de met redenen omklede adviezen van de hoven van beroep ingewonnen zijn over al de kandidaten die kunnen benoemd worden»;

Overwegende dat de door het Hof van beroep te Elisabethstad, en de door het Hof van beroep te Leopoldstad uitgebrachte adviezen niet eens Grootaert vermelden; dat niet blijkt dat deze Hoven de kandidatuur van verzoeker hebben onderzocht; dat de benoemingen van Giffroy en Bouchoms derhalve werden gedaan in strijd met bovenvermeld artikel 13, waarbij het «met redenen omkleed advies» van de Hoven van beroep «over al de kandidaten die kunnen benoemd worden», was verplicht gesteld,

Besluit :

Artikel 1.

Het koninklijk besluit van 5 februari 1957 is vernietigd in zoverre hierbij A. Giffroy tot raadsheer en G. Bochoms tot plaatsvervangend raadsheer in het Hof van beroep te Leopoldstad worden benoemd.

Het beroep is voor het overige verworpen.

Artikel 2.

De kosten, ten bedrage van zevenhonderd vijftig frank, komen voor de helft ten laste van de verzoeker en voor de helft ten laste van de tegenpartij.

Artikel 3.

Dit arrest zal bij uittreksel worden bekendgemaakt in het Ambtelijk Blad van Belgisch-Kongo, op dezelfde wijze als het vernietigde besluit.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 29 juni 1959.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : MM. Rey en Stocquart.

O.M. : M. Dykmans.

Advocaten : Mrs Bastaens, Koelman en Botson.

Schadevergoeding. — Slachtoffer met volledige werkonbekwaamheid en noodzakelijkheid van hulp door derden. — Kapitaal of rente. — Een derde kapitaal, twee derden rente. — Waarschijnlijke levensduur. — Morele schade.

Wanneer de gevolgen van een ongeval voor het slachtoffer zo erg zijn dat er volledige invaliditeit voorkomt, zonder hoop op beterschap, doch dat bovendien de bestendige hulp van een derde persoon noodzakelijk zal blijven, dient de waarschijnlijke overlevingsduur, buiten de gewone normen, door het Hof zelf geschat in aanmerking genomen alle mogelijke omstandigheden.

De vergoeding die als materiële schade aan het

slachtoffer zal toegekend worden zal het best in overeenstemming zijn met het werkelijk verlies van inkomsten door het slachtoffer geleden wanneer hem een gekapitaliseerd bedrag toekomt overeenstemmend met 1/3 van zijn inkomsten en verder een lijfrente voor de 2/3 van het loonverlies.

Wanneer de gevolgen van het ongeval zo erg zijn dat er niet enkel definitieve werkonbekwaamheid voorkomt doch dat op blijvende wijze de hulp van een derde persoon geboden is en aan het slachtoffer tijdens zijn verder leven alle lichamelijke of intellectuele ontspanning ontzegd is, dient een morele schadevergoeding toegekend van 1.000.000 fr.

Celis t/ Teugels en P.V.B.A. Comet.

Overwegende dat het bestreden vonnis door nietigheid is aangedaan om steun te hebben gezocht in het deskundig verslag van Dr Steyaert, als wanneer het bewijs niet is voorgebracht van dezès eedaflegging;

Overwegende dat de zaak in staat zijnde om ten gronde te worden beslecht, er termen zijn voor het Hof om ze tot zich te trekken;

Overwegende nochtans dat partijen akkoord gaan om bedoeld verslag ten titel van inlichting te weerhouden;

dat, ten andere, Dr Steyaert door het Hof onderhoord werd;

Overwegende dat uit dezès verklaring blijkt dat de consolidatie ingetreden is en dat het slachtoffer nu op zijn best is, en geen verbetering is te voorzien;

Overwegende dat niet meer te betwisten valt dat er volledige invaliditeit bestaat zonder hoop van beterschap; dat bovendien de bestendige hulp van derden personen noodzakelijk zal blijven;

Overwegende dat appellanten toegeven dat de materiële schade ten gevolge van de bestendige werkonbekwaamheid zoveel mogelijk dient in overeenstemming te zijn met het werkelijk verlies van de inkomsten, dewelke het slachtoffer zou kunnen gehad hebben gedurende de jaren van zijn lucratief leven en dat de waarschijnlijke verhogingen van het loon van het slachtoffer dienen te worden aangerekend;

Overwegende dat, rekening gehouden met de toekomstmogelijkheden die voor het slachtoffer waren weggelegd, een gemiddeld jaarlijks netto basisloon van 84.000 frank aan te nemen is (hierin begrepen derdiende maand en alle mogelijke participaties of gratificaties);

Overwegende dat, in casu, de zwaarwichtigheid der opgelopen kwetsuren verhindert de normale regelen eigen aan de waarschijnlijke overlevingsduur toe te passen; dat evenmin het gewone kapitalisatiesysteem kan worden aangewend hetwelk overigens niet noodzakelijk behoort tot de aanspraken op dewelke het slachtoffer zich kan beroepen;

dat de burgerlijke partij de meest aangepaste schadeloosstelling zal vinden in de toekenning van een gekapitaliseerd bedrag overeenstemmend met een derde en verder in een lijfrente voor twee derden van het loonverlies;

Overwegende dat alle ramingen betreffende de overlevingsduur een hypothetisch karakter hebben; dat alle omstandigheden in acht genomen een overlevingsduur van 34 jaar in casu kan worden weerhouden;

dat de kapitalisatie van een derde in deze voorwaarden te berekenen is in verhouding tot deze overlevingsduur en tegen een rentevoet van 4,50 %;

dat ter becijfering van deze schadepost de hierna bepaalde maatregel zich opdringt;

Overwegende dat de materiële schade wegens bij-

stand van een derde op 4.000 frank per maand moet geschat worden : 't is te zeggen 48.000 frank netto per jaar; dat deze rente echter niet te kapitaliseren is;

Overwegende dat het verlies van fiets en kledij niet betwist wordt en billijkerwijze op respectievelijk 1.170 frank en 3.000 frank te begroten zijn;

Overwegende dat van de materiële schadevergoedingen zijn af te trekken : de som van 200.000 frank reeds als provisie toegekend en de vergoedingen voor loonverlies die door de verzekeraar-wet werden betaald en die volgens de burgerlijke partij 95.475 frank belopen, bedrag dat in eerste aanleg niet betwist werd en over hetwelk voor het Hof geen gegevens werden bijgebracht;

Dat de onkosten van hospitaal, heilkundige bewerkingen, toestellen, geneesmiddelen en andere die aan de verzekeraar-wet terugbetaald werden niet in aanmerking kunnen komen; dat de verzekeraar van betichte de bewijzen moet bezitten van de bedragen die hij terugbetaald heeft;

dat hic et nunc de burgerlijke partij niet gehouden is af te rekenen in verband met deze bedragen;

Overwegende dat de morele schade ter zake onbetwistbaar uitzonderlijk groot is;

dat alle omstandigheden in acht genomen een vergoeding van 1.000.000 fr. als billijk voorkomt, onder aftrek van de reeds betaalde provisiën belopende 200.000 fr.;

Om deze redenen,

Het Hof, alle andere, meer uitgebreide of tegenstrijdige besluiten verwerpende, rechtdoende op tegenpraak,

Gezien artikelen 162 - 194 - 211 van het wetboek van strafvordering, artikelen 1 - 3 - 7 - 44 - 45 van het strafwetboek, de wet van 2 januari 1924, artikelen 2 - 11 - 12 - 14 - 24 - 31 - 34 - 35 - 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935, artikelen 1382 - 1383 - 1384 van het burgerlijk wetboek, artikelen 3 en 4 van de wet van 17 april 1878, aangeduid ter zitting door de heer Voorzitter.

Ontvangt het beroep;

Stelt vast dat het bestreden vonnis door nietigheid is aangedaan;

Doet het vonnis te niet;

Trekt de behandeling der zaak tot zich en opnieuw beslissende :

Stelt vast dat partijen akkoord gaan om het verslag van Lokter Steyaert ten titel van inlichting te weerhouden;

Veroordeelt eerste en tweede gedaagde om solidair aan de burgerlijke partij te betalen :

als materiële schade :

voor loonverlies :

84.000 x 2
een maandelijks rente van $\frac{84.000 \times 2}{3 \times 12} = 4.666,66$

frank vanaf 1 december 1954, datum van het ongeval; voor hulp van derden :

een maandelijks rente van vier duizend frank van af de datum waarop het slachtoffer het hospitaal verlaten heeft;

voor fiets en klederen : vier duizend honderd zeventig frank, waarvan af te trekken 1) de reeds toegekende provisie van tweehonderd duizend frank;

2) de vergoedingen voor loonverlies die door de verzekeraar-wet betaald werden en dewelke volgens de burgerlijke partij 95.475 frank belopen, bedrag dat onder voorbehoud van de rechten van appellanten in aanmerking komt om af te rekenen;

Als morele schade :

de som van : 1.000.000 fr.
min de reeds betaalde provisie : 200.000 fr.

blijft : 800.000 fr.

zegge : acht honderdduizend frank, met de moratoire intresten : op de posten : fiets, klederen en morele schade vanaf 1 december 1954, datum van het ongeval; op de maandelijks renten vanaf hun vervaldatum tot op de dag der dagvaarding en de gerechtelijke intresten tot op de dag der betalingen, rekening gehouden met de afbetaalde provisiën.

Verwijst gedaagden solidair tot de kosten van eerste aanleg, hierin begrepen de kosten van het verslag dat door partijen als advies wordt weerhouden maar ter uitzondering van deze die aan het nietig verklaarde vonnis eigen zijn; laat deze laatste kosten ten laste van de Staat.

Verwijst ze solidair in de kosten van beroep belopende 775 frank jegens de openbare partij.

Verleent akte aan de burgerlijke partij van haar voorbehoud om bijkomende schade te eisen voor de toekomst.

En alvorens verder recht te doen :

Stelt aan als deskundige de heer Gieling, actuaaris, wonende te Brussel, Albert D'Huartlaan, 133, ten einde, na voorafgaandelijk en schriftelijk de wettelijke eed aan het Hof te hebben gericht, de vermenigvuldiger aan te duiden om de kapitalisatie te berekenen van de som van een frank op een termijn van 34 jaar tegen een rentevoet van 4,50 %;

Voorbehoudt de kosten betreffende deze aanstelling.

Noot : zie in dit nummer het door bovenstaand arrest gedeeltelijk hervormd vonnis van de Correctionele Rechtbank te Antwerpen, d.d. 27 december 1958.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 22 juni 1959.

Voorzitter : M. E. Van Mallegheem.

Raadsheren : M.M. Dewalque P. en Lefebvre H.

Advocaat-generaal : M. Ely E.

Advocaten : Mrs. Derouck en Moyaert G.

Recht der weduwe op vergoeding, wegens loonverlies. — Basisloon. Invloed van eventuele verhoging van loon. — Intrestvoet voor kapitalisatie. — Kansen van herhuwelijk.

Voor de berekening van het basisloon, kunnen overuren niet in aanmerking genomen worden, uit hoofde van hun onzeker karakter. Eventuele loonsverhogingen komen evenmin in aanmerking. Afhouding wegens kosten van persoonlijk onderhoud : een derde. Intrestvoet voor kapitalisatie : 4,5 %. Met de kansen van herhuwelijk kan geen rekening gehouden worden.

Raes Maria, Wed. Baeyens t/ Cobbaert C.

Overwegende dat de enige betwisting die tussen partijen blijkt te bestaan betreft : het bedrag van de schade, geleden door de burgerlijke partij, uit hoofde van loonverlies.

Dat aan de hand van de voorgelegde bewijsstukken, met de eerste rechter dient te worden aangenomen, dat

het brutoloon van het slachtoffer 30 fr. per uur bedrieg;

Dat, wat de prestatie van overuren betreft, dient aangenomen te worden, dat deze prestaties geen bestendig karakter hebben, en worden beïnvloed door talrijke factoren, zoals weersomstandigheden, economische situaties, enz. Dat er geen rekening kan mede gehouden worden, maar dat de berekening van het basisloon moet worden gedaan op een gemiddelde van 8 uren per dag, gedurende 300 werkuren in het jaar.

Dat het, in casu niet past, toepassing te maken van loonsverhogingen voor de toekomst; dat het slachtoffer inderdaad meester-plakker was, en het niet het minst vaststaat, noch zelfs waarschijnlijk is, dat hij in zijn vak nog zou gevorderd zijn, noch dat hij een eigen bouwbedrijf zou aangevangen hebben, en nog veel min dat dit nieuw bedrijf meer renderend zou zijn;

Dat het basisloon dus bedraagt: $300 \times 8 = 2.400$ uren à 30 fr. = 72.000 fr.

Dat het normaal voorkomt, gezien de samenstelling van het gezin: man en vrouw zonder kinderen, een derde af te trekken voor persoonlijk onderhoud, zodat overblijft: 48.000 fr.

Overwegende dat, wat de kapitalisatie betreft, het in de huidige economische toestand rechtmatig voorkomt: de rentevoet van 4,5 % toe te passen.

Dat in casu, aannemende dat de lucratieve levensduur van een werkmans eindigt op 65 jaar, de overlevingsduur 29 jaar bedraagt.

Dat de berekening voor de kapitalisatie volgende is: $48.000 \times 16,0219 = 769.051$ fr.

Overwegende dat er geen de minste zekerheid bestaat nopens het aangaan van een tweede huwelijk door de burgerlijke partij; dat deze mogelijkheid zelfs niet waarschijnlijk blijkt, en een loutere eventualiteit uitmaakt, waarop zeker niet kan worden gesteund, voor de vaststelling van de zuivere vermogensschade ter uitsluiting van alle extrapatrimoniale schade;

Dat er geen aanleiding bestaat het hierboven vastgesteld kapitaal te verminderen.

Overwegende dat definitief aangenomen werd, dat het slachtoffer zelf voor een vierde aansprakelijk is, zodat aan de burgerlijke partij toekomt: $769.051 \times 3/4 = 576.789$ fr.

Om deze redenen,

Het Hof, recht doende op tegenspraak,

Doet het bestreden vonnis teniet, en opnieuw wijzende, veroordeelt verweerder, als schadevergoeding te betalen aan de burgerlijke partij Raes Maria: de som van 576.789 fr. met de vergoedende intresten vanaf 20.4.57, en met de gerechtelijke vanaf datum van stelling.

NOOT: In tegengestelde zin, wat betreft de invloed der kansen van herhuwelijk, zie arrest van het Hof van Beroep Gent, in dit nummer voorkomend. Zie eveneens hoofdartikel van dit blad.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 25 juni 1959.

Voorzitter: M. Veroughstraete.

Raadsheren: M.M. G. Morel de Westgaver en Buyse A.

Advocaat-generaal: M. Van Houdt C.

Advocaten: Mrs. Kickx en Moyaert G.

Rechten op vergoeding der weduwe bij overlijden van haar man, ingevolge ongeval. — Rente of kapitaal. — De kansen van herhuwelijk.

De vergoeding, toekomend aan de weduwe, wegens verlies aan bedrijfsinkomen moet uitgekeerd worden onder vorm van kapitaal, en niet van een rente. Met de kansen van herhuwelijk dient rekening gehouden te worden, bij de bepaling van bedoeld kapitaal, dat ex aequo et bono dient berekend te worden.

Morele schade wegens overlijden van de echtgenoot: 100.000 fr.

Van Synghel, Wed. Matthys t/ Pladet.

Eis der burgerlijke partij Van Synghel, weduwe van het slachtoffer.

Overwegende dat, wat betreft de door de burgerlijke partij geleden stoffelijke schade, de vergoeding bezwaarlijk volgens de gewone berekeningsvormen kan worden begroot; dat het gaat om een jonge en fysisch niet misdeelde weduwe, die pas twee jaar gehuwd is geweest, geen kinderen heeft, en houdster is van een diploma van regentes.

Dat het begroten der vergoedingen naar billijkheid dient te geschieden, en dat het niet billijk ware, wanneer zoals in casu, de kansen van herhuwen bepaald ernstig zijn, met gezegde kansen geen rekening te houden.

Overwegende dat de eerste rechter dit zo goed heeft ingezien, dat hij een vergoeding heeft toegekend onder vorm van een rente, betaalbaar tot de dag van een eventueel nieuw herhuwelijk;

Dat deze oplossing niet kan beaamd worden, daar ze een premie tot het concubinaat uitmaakt; maar dat met de boven geschetste toestand rekening kan gehouden worden, door van de gemeentelijk toegepaste berekeningsmethode af te zien, en een ex aequo et bono vastgesteld kapitaal toe te kennen.

Dat verweerder, voor de stoffelijke schade der weduwe, een som van 705.000 fr. aanbiedt; dat, naar het oordeel van het hof, deze som een billijke vergoeding uitmaakt.

Dat aan deze som dient toegevoegd, wegens de morele schade: 100.000 fr.

Om deze redenen,

Het Hof, wijzend op tegenspraak,

Ontvangt de beroepen, en erover beslissend: doet het bestreden vonnis teniet, in zijn beschikkingen op burgerlijk gebied;

Opnieuw wijzend, veroordeelt verweerder, te betalen aan de eiseres Van Synghel Cecilia: 705.000 + 100.000 frank.

De bovenvermelde sommen vermeerderd met de vergoedende intresten enz.

NOOT: Het vonnis van de Corr. rechtbank, dat bij dit arrest werd hervormd, wordt eveneens in dit nummer opgenomen.

Zie eveneens hoofdartikel in dit blad.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN

2 februari 1960.

Voorzitter : M. Croonen.

Rechters : MM. Janssens en Van Hoogenbemt.

Advocaten : Mrs. Van Hemelrijck en H. Nobels.

Gemeenschap van goederen. — De schuldeisers van de vrouw kunnen in de regel geen verhaal uitoefenen op de goederen van de man en de gemeenschap.

De bepaling van artikel 1426 B.W. is algemeen. Dit artikel bepaalt immers niet, dat de door de vrouw zonder toestemming van de man aangegane contractuele verbintenissen de gemeenschap niet verbinden, maar wel, dat de door de vrouw zonder die toestemming verrichte handelingen de gemeenschap niet verbinden. Hieruit vloeit voort, dat de schuldeisers van de vrouw geen verhaal kunnen uitoefenen op de goederen van de man en de gemeenschap en zij slechts op de naakte eigendom van de persoonlijke goederen van de vrouw hun schuldvorderingen kunnen vervolgen. Op deze regel wordt alleen uitzondering gemaakt in de door de wet uitdrukkelijk voorzien gevallen of in het geval, dat de gemeenschap uit de handelingen van de vrouw voortdeelt heeft gehaald.

J. en L. t/ J. en V.

Aangezien eiseres bij geregistreerd exploit van deurwaarder De Cocq te Heist-op-den-Berg, dd. 10 april 1959, de verweerders lieten dagvaarden, ten einde voor recht te horen zeggen dat eisers zullen gerechtigd zijn de sommen hun toegekend bij vonnis gewezen door de correctionele rechtbank van deze zetel dd., 13 juli 1957, te verhalen op de goederen van de gemeenschap van verweerders, dienvolgens eerste verweerder in hoedanigheid van hoofd van de gemeenschap bestaande tussen hem en zijn echtgenote, tweede verweester, te veroordelen aan eerste eiser te betalen de som van honderd twee en dertig duizend zeshonderd zeven en zeventig frank, en aan de tweede eiseres de som van twintig duizend frank ten provisionele titel, onder voorbehoud van alle latere veroordelingen totdat het ongeval van 27 januari 1957 uitgesproken tegen tweede verweester;

Verweerders te horen verwijzen in de kosten van het geding en het vonnis uitvoerbaar te horen verklaren spijs alle verhaal en zonder borgstelling;

Aangezien eisers laten gelden dat eiseres Leys Celestina, op 27 januari 1957, het slachtoffer werd van een verkeersongeval te Putte waarvoor tweede verweester volledig verantwoordelijk is;

Dat deze laatste inderdaad hoofdens dit ongeval door de Correctionele Rechtbank van deze zetel bij vonnis van 13 juli 1957 veroordeeld werd én in betaling van de hogervermelde bedragen ten titel van schadevergoeding verwezen werd, samen met de hierop verschuldigde verwijlrenten en de gerechtelijke intresten én dokter Louveaux werd aangesteld om de duur en de omvang van de werkonbekwaamheid van Leys Celestina te onderzoeken;

Dat gezien beide verweerders gehuwd zijnde onder het stelsel van de wettelijke gemeenschap, het vonnis van 13 juli 1957, tegen de gemeenschap Janssens-Verschaeren niet kan uitgevoerd worden wijl de echtgenoot van tweede verweester niet burgerlijk aansprakelijk werd verklaard voor de betaling van de

schadevergoedingen tot dewelke tweede verweester veroordeeld werd;

Dat eisers echter van mening zijn dat hun het recht moet worden toegekend, hun hogervermelde schuldvorderingen uit te voeren of te verhalen op de goederen van de gemeenschap Janssens-Verschaeren;

Dat zij tot staving van hun zienswijze voorbehouden dat eerste verweeder niet vreemd is gebleven aan de fout door zijn echtgenote begaan, maar aan deze fout heeft medegewerkt met eerst de baan over te steken wanneer het aankomend voertuig van eisers reeds dicht genaderd was en aldus het slecht voorbeeld heeft gegeven aan zijn echtgenote die hem volgde of alleszins dat eerste verweeder niets heeft ondernomen om zijn echtgenote die samen met hem op de openbare weg was met een rijwiel toebehorende aan de gemeenschap, te beletten de rijweg foutief over te steken en het ongeval te veroorzaken;

Dat eisers nog voorhouden dat uit de fout door tweede verweester begaan, de gemeenschap Janssens-Verschaeren voordeel heeft gehaald vermits de gemeenschap ernstige schade zou hebben geleden indien de eisers het ontwijkingsmanoeuvre niet hadden uitgevoerd;

Dat eisers ter verantwoording van hun vordering ook laten gelden dat de wet nergens bepaalt dat wanneer het gaat om schuldvorderingen tegen de vrouw gemeen in goederen, de schuldeiser geen verhaal kan nemen op de goederen van de gemeenschap, dat naar hun mening de wet alleen voorziet dat de gemeenschap niet gehouden is door de schulden door de vrouw gemaakt zonder machtiging van de man, maar dat zulks niet uitsluit dat de schuldvordering tegen de vrouw niet kan verhaald worden op de goederen van de gemeenschap die bij betaling een recht van terugvordering lastens de echtgenote bezit;

Aangezien de door eisers vooropgestelde stelling, niet kan bijgetreden worden;

Dat inderdaad artikel 1425 van het burgerlijk wetboek het principe huldigt dat de gemeenschap niet gehouden is door de schulden van de vrouw aangegaan zonder toestemming van de man;

Aangezien zo de vrouw, de goederen van de gemeenschap niet kan verbinden door de contractuele verbintenissen door haar aangegaan zonder toestemming van haar echtgenoot, ook dezelfde regel geldt, wanneer het gaat om verbintenissen voortvloeiende uit misdrijven of oneigenlijke misdrijven door haar gepleegd; (Verbr. 21 januari 1943; Pas. 1943 I. 31, de motieven);

Dat immers artikel 1426 van het burgerlijk wetboek niet bepaalt dat de contractuele verbintenissen aangegaan door de vrouw zonder toestemming van de man, de gemeenschap niet binden, maar wel dat de handelingen die door de vrouw verricht worden zonder die toestemming, de gemeenschap niet verbinden;

Dat deze bepaling algemeen is; (Verbr. 21 januari 1943, voormeld);

Aangezien voormelde principiële regel voor gevolg heeft dat de schuldeiser van de vrouw geen verhaal kan nemen op de goederen van de man en de gemeenschap en alleen zijn schuldvordering kan vervolgen op de naakte eigendom van de persoonlijke goederen van de vrouw;

Aangezien op deze regel alleen uitzondering bestaat in de gevallen uitdrukkelijk door de wet voorzien of voor het geval de gemeenschap voordeel heeft gehaald uit deze rechtshandelingen;

Aangezien men in casu bezwaarlijk kan staande houden dat de gemeenschap Janssens-Verschaeren

profijt heeft getrokken uit het misdrijf door tweede verweerster gepleegd; dat immers door de daad van tweede verweerster de gemeenschap geen enkele aanwinst heeft gedaan;

Aangezien voor wat betreft de persoonlijke fout en de daaruit voortspuitende aansprakelijkheid van eerste verweerster, namelijk dat hij niet vreemd zou zijn gebleven aan de fout door zijn echtgenote begaan, maar daaraan zou hebben medegewerkt met aan zijn vrouw de toelating te hebben gegeven een fiets van de gemeenschap te berijden, en met eerst de baan te hebben overgestoken aldus aan zijn echtgenote het voorbeeld gevend, de verweerders terecht het rechterlijk gewijsde opwerpen vermits de Correctionele Rechtbank, rechtsprekende ten overstaan van de burgerlijke eis, ingesteld door de eisers bij vonnis hoger vermeld — vonnis dat in kracht van gewijsde is getreden — geoordeeld heeft dat geen persoonlijke fout in hoofde van de man, huidige eerste verweerder kan weerhouden worden;

Aangezien derhalve de eis ongegrond is;

Aangezien de beschikkingen van artikelen 2, 34, 36, 37, 40, 41 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, werden nageleefd;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle verdere en strijdige besluiten verwerpende, verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond dienvolgens wijst eisers van hun eis af, en legt de kosten te hunne laste.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

10e Kamer. — 27 december 1958.

Voorzitter : M. De Bie.
Rechters : MM. Tilkin en Montens.
O.M. : M. Raeymaekers.
Advocaat : Mr. Bastaens.

Schadevergoeding bij ongeval. — Datum der consolidatie. — Vergoeding voor loonverlies. — Kapitalisatie of rente. — Bedrag der morele schade.

Het slachtoffer van een ongeval, dat volledig werkonbekwaam is en aangewezen op de hulp van een derde persoon, is gerechtigd als vergoeding de uitbetaling van een kapitaal te eisen, dat van aard is zijn normale verdiensten te vervangen en de hulp van een derde persoon mogelijk te maken.

De uitkering van een rente biedt aan het slachtoffer niet dezelfde zekerheid, maakt het totaal afhankelijk van de verzekeraar, sluit elk persoonlijk initiatief in hoofde van het slachtoffer uit en levert het weerloos over aan de financiële en economische gebeurtenissen.

De kapitalisatie is in ons land de heersende praktijk.

Bij een slachtoffer dat zeer zware kwetsuren en letsels heeft ondergaan, dat diens gevolg volledig werkonbekwaam is gebleven en gedurende meer dan vier jaar in het gasthuis heeft vertoefd kan de datum der consolidatie normaal vastgesteld worden op de dag waarop het slachtoffer het hospitaal verlaat.

Een slachtoffer dat niet enkel volledig werkonbekwaam is maar dat gedurende vier jaar verschillende ingewikkelde heelkundige bewerkingen heeft moeten ondergaan, erge pijnen heeft geleden en aan

wie in de toekomst alle lichamelijke of intellectuele ontspanning volledig ontzegd is, is gerechtigd als morele schadevergoeding een bedrag te vragen van 1.000.000 fr.

Celis t/ Teugels - Comet.

Overwegende dat bij vonnis van deze rechtbank dd. 28 april 1955, bevestigd door arrest dd. 18 juli 1955, gedaagden als betichte en als burgerlijke verantwoordelijke veroordeeld werden hoofdens het ongeval van 1 december 1954, waarbij rechtstreeks dagende, een jongeman van 18 jaar levensgevaarlijk werd gekwetst;

Overwegende dat de door de rechtbank aangestelde deskundige in verschillende verslagen, waarvan het laatste van februari 1958 besloot tot volledige invaliditeit van het slachtoffer zonder enige hoop op beterschap en noodzakelijkheid voor hem steeds op hulp van derden aangewezen te zijn;

Overwegende dat gedaagden thans in besluiten de toestand van consolidatie van het slachtoffer betwisten en de als dusdanig als vertrekpunt genomen datum, oogenblik waarop het slachtoffer na bijna volledig vier jaar verblijf in het hospitaal, eindelijk naar huis kon worden overgebracht, als louter willekeurig aanzien;

dat gedaagden te dien aanzien voorhouden dat een nieuw verslag van dokter Steyaert in het begin van 1958 hierin had dienen te voorzien en de consolidatie had dienen vast te stellen;

Overwegende dat in acht genomen het uitzonderlijk zwaar karakter van de opgelopen kwetsuren en letsels (volledige verlamming van het onderlichaam; algehele carentie van uitscheidingsorganen zonder inwerking van hulpmiddelen; vernieling van de onderste wervelzuil, en de gevolgen van permanente aard door de deskundige aangehaald, deze besluit, in zijn laatste verslag, dat na meer dan drie jaar continuele verzorging, geen enkele wijziging ten goede in de toestand van het slachtoffer in het vooruitzicht kan gesteld worden);

dat uitsluitend morele factoren, zoals voornamelijk de buitengewone wilskracht van het slachtoffer dit thans in staat stellen het gasthuis te verlaten en het helen der fysieke letsels zijn maximum heeft bereikt en hierin geen verdere consolidatie mogelijk schijnt; dat integendeel verwickelingen steeds mogelijk blijven;

dat dan ook billijkerwijze mag aanvaard worden dat de consolidatie samenloopt met het vertrek uit het gasthuis in november l.l., zegge bijna vier jaar na het ongeval;

Materiële schade :

Overwegende dat ter vaststelling van de materiële schade wegens inkomsten-verlies en aantasting van de fysieke integriteit met totaal verlies van alle werkkraft, rekening dient gehouden met het feit dat de rechtstreeks dagende op het oogenblik van het ongeval, na voltooide middelbare studiën, een loopbaan was begonnen als bediende in een expeditiebedrijf;

dat als normaal mag worden aangezien dat het slachtoffer mettertijd, gelet op zijn niet onaanzienlijke vorming, in dergelijk bedrijf op redelijke verdiensten en verhogingen had mogen rekenen (zie J. Ronse : Aanspraak op schadeloosstelling, nr 266, A.P.R. v° schade, nr 823);

Overwegende dat een basisloon van 96.000 fr. jaarlijks, berekend over een gehele carrière de normale retributie in de handelswereld benadert voor een element als het slachtoffer; dat dit bedrag in casu vrij van elke afhouding als bedrijfsbelasting in sociale bijdragen, dient beschouwd, naar luidt de meeste recht-

spraak (zie A.P.R. v° Schade en schadeloosstelling, nrs 839, 863 en 864)

dat gedaagden in hun bewijsvoering nopens het basisloon op onvoldoende wijze rekening houden met de toekomstmogelijkheden van het slachtoffer, en evenzo bij het bepalen van de vermoedelijke levensduur steunen op waarschijnlijkheden en gissingen in afwijking van algemeen aanvaarde statistische gemiddelden (in casu 43,5 jaar lucratieve levensduur);

dat gedaagden ten onrechte een jaarlijkse rente aan het slachtoffer zouden willen zien toekennen op grond van de theorie der « jaarlijkse tijdelijke lijfrenten » volgens de tabellen van Levie;

Overwegende dat een renteuitkering het slachtoffer totaal afhankelijk stelt van de verzekeraar, ieder uitzonderlijk of persoonlijk initiatief in hoofde van het slachtoffer uitsluit en dit weerloos overlevert aan financiële en economische verschijnselen, dat het heersend rechtsgebruik in ons land trouwens de kapitalisatie met alle mogelijkheden van zelfstandigheid en individualisatie eraan verbonden, steeds als de passende vergoeding voor een opgelopen schade is blijven aanzien en het hier bijna een grondregel geldt van ons rechtssysteem;

Overwegende dat het anderzijds vaststaat dat het slachtoffer de bestendige hulp van een derde zal behoeven (zie verslagen Dr. Steyaert) en het slachtoffer in zijn dagvaarding een materiële vergissing heeft begaan met slechts een totale levensduur voor bestendige hulp van 32,32 j. vast te stellen; dat de rechtbank van oordeel is voor deze berekening ook als basis de lucratieve levensduur van 43,5 j. te nemen aan een coëfficiënt van 18,95 en aan een in alle billijkheid bepaald bedrag van 4000,— fr. per maand, hetzij 48.000,— fr. per jaar;

dat de overige materiële schade billijkerwijze kan geraamd worden op :

- verlies fiets 1.170,— fr.
- beschadiging klederen 3.000,— fr.

dat derhalve terzake materiële schade het slachtoffer toekomt :

1. Loonverlies :

96.000 fr. × 43,5 à 4,5% = coëfficiënt	
van 18,95 of 96.000 × 18,95 =	fr. 1.819.200,—
2. Hulp van derden : 48.000,— × 18,95	909.600,—
3. Fiets	1.170,—
4. Klederen	3.000,—
	2.732.970,—
min provisie	200.000,—
	2.532.970,—
min vergoeding loonverlies door verzekeraarwet	95.475,—
	2.437.495,—

Morele schade :

Overwegende dat de morele schade terzake onbetwistbaar uitzonderlijk groot is, dat het slachtoffer tijdens vier lange jaren als een menselijk wrak grote pijnen had te doorstaan, en verschillende ingewikkelde operaties had te ondergaan en als blijvend gevolg lijdt aan permanente obstipatie;

Gelet op de vertoonde buitengewone wilskracht van het slachtoffer en de nog dagelijks te stellen krachtsinspanningen;

Gelet op het feit dat iedere vorm van menselijke ontspanning (en/of verzet) zowel lichamelijk als intel-

lectueel (permanente claustratie) aan rechtstreeks dagende praktisch ontzegd is;

dat dan ook in deze omstandigheden een vergoeding van 1.000.000,— fr. als billijk voorkomt;

dat hiervan echter dient afgetrokken de som van 200.000,— fr. reeds betaalde provisie, zodat rechtstreeks dagende voor morele schade een bedrag toekomt van 800.000,— fr.

Gezien de bepalingen van artikels 162, 194 van het wetboek van rechtspleging in Strafzaken, 1.3.7.44 en 45 van het Strafwetboek, de wet van 2 januari 1924, artikelen 2.11.12.14.31.34.35.37 en 41 van de wet van 15 juni 1935, artikelen 1382.1383.1384 van het B.W., en artikelen 3 en 4 van de wet van 17 april 1878;

Om deze redenen,

De rechtbank, rechtdoende op tegenspraak :

Alle andere en strijdende besluiten verwerpende,
— Veroordeelt eerste en tweede gedaagde solidair tot betaling ten titel van schadevergoeding, voor materiële schade de som van 2.437.495,— fr. en voor morele schade de som van 800.000,— fr., al deze bedragen vermeerderd met vergoedende intresten vanaf 1 december 1954, en gerechtelijke intresten en de vergoedende intresten vanaf 1 december 1954 tot 25 juni 1958 op 100.000,— fr. alsdan vrijwillig betaald door gedaagden,

Veroordeelt gedaagden solidair tot de kosten, inbegrepen deze van deskundige verslagen (wat betreft de publieke partij belopende op : geen).

Verleent akte aan rechtstreeks dagende van zijn voorbehoud bijkomende schade te eisen voor de toekomst;

Ontzegt het meergevorderde.

NOOT : Dit vonnis werd gedeeltelijk hervormd door in dit nummer opgenomen arrest van het Hof van Beroep te Brussel in datum van 29 juni 1959.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE GENT

6e Kamer. — 21 februari 1959.

Voorzitter : Maes A.

Rechters : Soetaert R. en Devriendt.

Advocaten : Mrs. Hubené, Kickx en Moyaert G.

Recht der weduwe op vergoeding, bij overlijden van haar man. — Begraveniskosten. — Toekenning van een rente. — Afhouding wegens kosten voor persoonlijk onderhoud. — Weddeverhogingen. — Kansen van herhuwelijks. — Einde der rente bij herhuwelijks. — Aanpassing der rente. — Morele schade.

Bij de berekening der begraveniskosten, kan alleen met de verruiming van de uitgave rekening worden gehouden. Voor de berekening van het loonverlies moet rekening gehouden worden met het gezamenlijk bedrijfsinkomen van man en vrouw; daar de vrouw (burg. partij) eveneens een beroep uitoefende (regentes), kan de aftrek wegens persoonlijk onderhoud op 50 % bepaald worden.

De normale weddeverhogingen dienen in acht genomen te worden. Een nieuw huwelijks der weduwe, is niet vreemd aan de schade, maar moet integendeel in acht genomen worden, bij de berekening ervan. Het verlies aan inkomen wordt best vergoed, door

toekenning van een rente en niet van een kapitaal; deze rente moet berekend worden op de nettobezoldiging. Ze houdt op bij eventueel herhuwelijk.

Het rentebedrag zal verder dienen aangepast te worden aan de levensduurte. Verlies van pensioen komt niet in aanmerking.

Zie verder het vonnis.

Van Synghel Wed. Matthys t/ Pladet.

Gehoord de burgerlijke partijen, enz...

Op burgerlijk gebied.

Eis der burgerlijke partij Van Synghel Cecilia, Wed. Matthys I.

a) Begrafeniskosten en doodschulden.

Overwegende dat de sub 1. tot 6 gevorderde bedragen niet worden betwist en door stukken worden gestaafd;

Fr. 3.750 + 1.500 + 2.950 + 1.500 + 150 + 2.030 = Fr. 11.880.

Overwegende dat de voor het rouwmaal en voor drukkosten uitgegeven sommen (Fr. 3.985 + 9.065 + 1.392) niet gerechtvaardigd zijn door de stand en rang, noch door de familiale omstandigheden, van de overledene en dienen te worden verminderd op :

— voor het rouwmaal, ex aequo et bono	Fr. 1.500,—
— voor drukkosten, ex aequo et bono	
(posten 8 en 9)	3.500,—

Overwegende dat de grafzerk	Fr. 3.072
heeft gekost en dit niet wordt betwist.	3.702,—

Overwegende dat indien de aangekochte rouwklederen andere klederen vervangen er nochtans dient opgemerkt te worden dat de burgerlijke partij deze klederen moest aankopen op een ogenblik dat de andere nog dienden te worden vernieuwd; dat een zekere schadevergoeding kan worden toegekend welke ex aequo et bono dient geschat te worden op

1.500,—

Samen : Fr. 22.082,—

Overwegende dat de overledene slechts 26 jaar oud was, derhalve normaal nog 42 jaar lang had kunnen leven, terwijl de burgerlijke partij, 27 jaar oud, hem normaal zou hebben overleefd, (zie levensduurtabelen), zodat alleen met de vervroeging van de uitgaven rekening mag worden gehouden voor het berekenen van de contante waarde tegen 4,5 % of

22.0882 — (22.082 × 0,1574) = Fr. 18.609,—

b) Dokterskosten, bewezen en niet betwist 3.210,—

c) Vernielde fiets, ex aequo et bono 1.500,—

d) Vernielde klederen, ex aequo et bono, bril en manchetknopen inbegrepen 3.500,—

Over te dragen : Fr. 26.819,—

e)) Verlies aan inkomen.

1) Overwegende dat de omstandigheid, dat de burgerlijke partij zelf een voor haar onderhoud toereikend inkomen heeft uit enige beroepsbedrijvigheid, niet uitsluit dat zij door het ontvallen van haar echtgenoot schade kan lijden, vermits zij dan toch beiden van de twee inkomens konden genieten, aldus beiden zowel meer konden uitgeven als meer sparen, afgezien nog van de beschouwing dat zij beiden deelgenoten zijn van de door de inkomsten verrijkte huwelijksgemeenschap of onverdeeldheid en dat de burgerlijke partij

volgens de overlevingstabellen haar echtgenoot kon overleven en derhalve ook eventueel van hem erven;

Overwegende dat de burgerlijke partij staande houdt, zonder daarvan evenwel het bewijs te leveren, dat zij in 1957 ontslag heeft genomen als lerares, sindsdien alleen nog één dag per week als plaatsvervanger optrad en haar beroep slechts opnieuw heeft opgenomen nadat haar echtgenoot was verongelukt.

Overwegende dat het vast staat dat de burgerlijke partij een diploma heeft als regentes, haar beroep alleszins volledig heeft uitgeoefend tot midden 1957, toen zij reeds gehuwd was, en naderhand alleszins nog ten dele, voorts dat het gezin nog kinderloos was en dat de actuele brutowedde van de echtgenoot voor het jaar 1957 (Fr. 4.975 + 622 + 250 + 109) = Fr. 5.956 per maand bedroeg;

Overwegende dat het meest waarschijnlijke besluit, dat met voldoende zekerheid uit deze vaststaande feiten kan worden getrokken, moet zijn dat de burgerlijke partij, gelet op haar diploma, het matig inkomen van haar man en de afwezigheid van kinderen, haar beroep niet zou hebben laten vallen, maar integendeel door een eigen inkomen de gemeenschappelijke welstand en door een eigen arbeidsveld haar geestelijke rijkdom zou hebben vermeerderd;

Overwegende dat dan ook met dit inkomen van de burgerlijke partij rekening moet worden gehouden bij het bepalen van de aftrek wegens het wegvallen van de uitgaven voor de overledene (A.P.R. Tw. Schade en schadeoosstelling, nr. 882), aftrek die hier op 50 % mag worden bepaald;

2) Overwegende dat bij de berekening van de schade de normale verhogingen van de wedde in acht dienen te worden genomen, echter niet de eenvoudige mogelijkheid, dat hij later een winstgevender zelfstandig beroep zou hebben uitgeoefend, of dat hij tot een hogere categorie zou worden bevorderd, nu daarentrent geen voldoende zekerheid bestaat;

3) Overwegende dat kans van de burgerlijke partij op een nieuw huwelijk, voortvloeiende uit haar leeftijd en eveneens uit de afwezigheid van kinderen, evenals haar leeftijd zelf, behoort tot de eigenschappen die haar persoonlijke vatbaarheid voor schade bepalen;

Overwegende dat een nieuw huwelijk ongetwijfeld een vrije handeling uitmaakt waartoe de burgerlijke partij niet verplicht kan worden geacht over te gaan; dat het haar door de overledene verzekerd inkomen, ter vervanging waarvan schadevergoeding wordt gevorderd, echter uiteraard niet samen kan gaan met het inkomen dat haar eventueel door een tweede echtgenoot zou worden verstrekt, zodat de schade bij een nieuw huwelijk een eind neemt;

Overwegende dat hieruit blijkt dat een nieuw huwelijk niet vreemd is aan de schade, maar integendeel bij het berekenen van haar bedrag in acht moet worden genomen; dat hierdoor geen derde met het vergoeden van de gevolgen van het ongeval wordt belast, vermits de burgerlijke partij in geen geval twee inkomens van deze aard te zamen kan genieten, terwijl de tweede echtgenoot aldus niet eens anders last te dragen krijgt, maar alleen zijn eigen inkomen met zijn echtgenote moet delen, zoals het normaal geschiedt;

Overwegende dat de mogelijkheid, dat het tweede huwelijk zou mislukken eveneens bestond vóór het door het ongeval ontbonden huwelijk;

Overwegende dat het door de burgerlijke partij verloren inkomen volledig zal zijn vergoed, wanneer haar een gelijkaardig inkomen wordt toegewezen tot op de dag dat zij een nieuw huwelijk aangaat;

Overwegende dat de nauwkeurigheid bij de bereke-

ning van een dergelijke schade, zowel als de vrijheid van de burgerlijke partij een haar persoonlijke waardigheid het best worden gediend door het toewijzen van een rente en niet van een kapitaal;

Overwegende dat deze oplossing hoewel ze de burgerlijke partij er misschien toe kan aanzetten niet te huwen, in dit opzicht nochtans niet verschilt van de bepalingen van artikelen 386 en 767 II, § 8, B.W.;

4) Overwegende dat de toegekende rente een schadevergoeding uitmaakt en derhalve niet belastbaar is als inkomen uit een beroepsbedrijvigheid, zodat zij op de netto-bezoldiging moet worden berekend (vgl. A.P.R., Schade en Schadeloosstelling, nr. 870);

5) Overwegende dat de rente, al het voorgaande in acht genomen, moet worden vastgesteld op 40 % van de bruto bezoldiging van de overledene, alle hierboven reeds opgesomde bijkomende voordelen inbegrepen, dit is $40\% \times \text{Fr. 5.956 per mand}$, verhoogd met $40\% \times \text{Fr. 2.757} = \text{Fr. 1.102,80 per jaar van 1958 af tot 1967}$ en opnieuw verhoogd met $40\% \times 1.379 = \text{Fr. 551,60 per jaar van 1968 af tot 1977}$, met dien verstande dat de rente telkens verder aan de levensduurte zal worden aangepast op dezelfde wijze als zulks, krachtens de wet, met de wedden geschiedt;

f) Verlies van pensioen.

Overwegende dat de burgerlijke partij gedurende de drie jaren dat haar echtgenoot een pensioen zou hebben genoten, ten gevolge van het ongeval, een weduwepensioen zal kunnen ontvangen, dat niet geringer zal zijn dan het rustpensioen van haar echtgenoot min hetgeen hij aan eigen onderhoud en uitgaven zou besteden, zodat zij op dit punt geen zekere schade lijdt;

g) Pijn en smart.

Overwegende dat gelet op de in de bundel vastgestelde omstandigheden van het ongeval, doch ook op de kansen om een nieuw huwelijk aan te gaan, deze schade ex aequo et bono dient bepaald te worden op een bedrag van

Fr. 80.500,—

Hetzij in totaal : Fr. 106.819,—

Om deze redenen,

De Rechtbank, rechtdoende op tegenspraak;

Verwijst de veroordeelde om te betalen bij wijze van schadevergoeding aan :

De burgerlijke partij Vansynghele Cecilia, de som van 106.819,— fr. alsook een jaarlijkse rente van 28.588,80 fr. verhoogd van 1958 tot 1967 met 1.102,80 fr. per jaar en opnieuw verhoogd van 1968 tot 1977 met 551,60 fr. per jaar, en bovendien verhoogd met de aanpassing aan de levensduurte zoals deze krachtens de wet op de wedden van de bedienden wordt toegepast, betaalbaar in maandelijkse twaalfden ten huize van de burgerlijke partij; bepaalt dat deze rente niet langer verschuldigd is vanaf de dag waarop de burgerlijke partij een nieuw huwelijk zal hebben aangegaan, en wanneer zij dat niet doet, vanaf 17 juni 1997, of vanaf haar overlijden, indien dit vroeger voorvalt;

Al deze bedragen, behalve de aan Vansynghele Cecilia toegekende rente, telkens vermeerderd met de vergoedende intresten vanaf 29 maart 1958 tot 22 november 1958, de geëchtelijke intresten vanaf 23 november 1958 tot de dag der volledige betaling alsmede

met de kosten aan de zijde van elke burgerlijke partij gevallen.

NOOT : Dit vonnis werd hervormd door¹ arrest van het Hof te Gent, d.d. 25-6-59. Dit arrest wordt eveneens in huidig nummer opgenomen. Zie eveneens hoofdartikel van dit blad.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 8 juli 1958.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : MM. Blauwaert en Belpaire.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs. Van Avermaet en J. Leclef.

Faillissement. — Koop op afbetaling. — Nietigheid van handeling krachtens art. 445, lid 3, Faillissementswet.

Koop van auto op afbetaling. Beding in de koopovereenkomst, dat de verkoper de overeenkomst mag verbreken en het rijtuig terugnemen, o.a. bij niet-ervulling van enige verbintenis uit de koopovereenkomst. Een paar dagen vóór de vervaldag van een bepaalde afbetalingstermijn heeft de koper aan de verkoper geschreven, dat hij zich akkoord verklaart met de eenzijdige verbreking van de overeenkomst door de verkoper « op grond van de niet-betaling van de op vervallen afkorting. »

Latere faillietverklaring van de koper; bedoelde vrijwillige verbreking is geschied in de verdachte periode. Nietigheid van de verbreking krachtens artikel 445, lid 3, Fw.

Mr. L. Van Avermaet (curator faillissement W. Van Cauwenberghe) t./ General Motor Acceptance Corporation Continental.

Overwegende dat de gefailleerde een auto kocht op 12 december 1956 bij de firma Houttequiet en Zonen, waarop hij o.a. 36 maandelijkse afkortingen van 2.681 frank diende te betalen;

Overwegende dat in verband met gezegde afkortingen, wissels door de gefailleerde werden geaccepteerd welke bij verweerster werden verdisconteerd;

Overwegende dat partijen akkoord gaan dat verweerster ook in de rechten van de verkoper was gesteld geworden en o.a. gerechtigd is artikel 5 van het verkoopcontract in te roepen en krachtens dit artikel de overeenkomst mag verbreken en het voertuig terugnemen, in een reeks gevallen in voormeld artikel opgesomd;

Overwegende dat die gevallen zijn : de niet betaling van een afkorting op de vervaldag, de niet vervulling van een andere verbintenis spruitende uit de koopovereenkomst, de verkoop of in pand geven van de auto of elke andere daad van beschikking, het verzoeken van een gerechtelijk akkoord, het beslag van de auto, of bepaalde boetstrafelijke vervolgingen;

Overwegende dat Willy Van Cauwenberghe, van de 36 wissels reeds 6 op hun vervaldag had betaald en de volgende op 20 juli 1957 diende te betalen;

dat hij zich op 18 juli in geen enkel van de gevallen bevond die voorzien waren als gevende aan verweerster het recht de overeenkomst te verbreken;

Overwegende dat verweerster niettemin minstens

twee dagen vóór de vervaldag (het bescheid draagt 18 juli 1957, doch het cijfer 8 werd geschreven over een ander en lager cijfer) door de aanstaande failliet een brief deed schrijven waarbij deze laatste zijn akkoord verklaarde op de eenzijdige verbreking van de overeenkomst door verweerster « op grond van de niet betaling van de op 20 juli 1957 vervallen afkorting »;

Overwegende dat die vrijwillige verbreking gebeurde tijdens de verdachte periode, vermits Willy Van Cauwenberghe op 1 oktober 1957 failliet werd verklaard;

Overwegende dat de curator terecht beweert dat de vrijwillige verbreking nietig is luidens artikel 445, alinea 3, van de faillissementswet (Hbr. Brussel, 18 maart 1950, J.C.B. 1950, 298; idem, 5 november 1949, R.F. 1949-50, 162; idem, 10 juni 1950, R.F. 1949-50, 312);

Overwegende dat verweerster ten onrechte opwerpt dat Willy Van Cauwenberghe de volgende maandelijkse afkortingen alleszins niet zou betaald hebben en zelfs niet de wissel van 20 juli 1957 zou gehonoreerd hebben;

Overwegende dat die bewering een loutere veronderstelling is;

dat het niet bewezen is dat Willy Van Cauwenberghe op 20 juli 1957 en tot zijn faillissement, de nog verschuldigde maandelijkse afkortingen zeker niet had kunnen betalen;

dat zolang hij regelmatig betaalde, verweerster niet gerechtigd was, ten aanzien van de toekomstige massa, de kansen te verminderen dat de gekochte auto deel zou blijven maken van de inboedel;

Overwegende dat de litigieuze vrijwillige verbreking en de daaropvolgende teruggave van de auto aldus nietig voorkomen en dat de wagen door verweerster dient teruggeven te worden, zoniet in natura en in dezelfde staat, dan minstens in tegenwaarde;

Overwegende dat verweerster betwist dat de wagen een waarde had van 50.000 frank;

dat het advies van een deskundige desaan gaande dient ingewonnen te worden;

VREDEGERECHT TE ZANDHOVEN

9 januari 1960.

Vrederechter : Mr. A. Denecker.

Advokaten : Mrs. Edg. Van Dessel en L. Van den Eede.

Aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen. — Wet van 1 juli 1956. — Verhoging van de premie door de verzekeraar. — Ondertekening van bijvoegsel door verzekerden. — Betaling van de nieuwe premie. — Geen misleiding.

Een verzekerde die ingevolge bericht van 31 december 1956 hem toegezonden door zijn verzekeraar, op 16 januari 1957 een bijvoegsel ondertekent welk een verhoging van de premie meebrengt, deze premie op 6 oktober 1957 betaalt en de polis slechts op 13 mei 1958 opzegt, kan geen dwaling of misleiding voorwenden om aan de uitvoering van de door bijvoegsel, volgens de wet van 1 juli 1956 aangepaste verzekeringspolis, te ontsnappen.

Assurantie van de Belgische Boerenbond t/ De Cock C.

Gezien de inleidende dagvaarding van deurwaarder

Herman De Belder te Borgerhout de dato 7 juli 1959 en strekkende ten einde voor de redenen in de dagvaarding vermeld; gedaagde zich te zien en te horen veroordelen om aan verzoekster te betalen de som van 708 fr. Zich bovendien te horen veroordelen tot betaling van de gerechtelijke intresten, de kosten van het geding en van gebeurlijke gedwongen uitvoering. Het te wijzen vonnis uitvoerbaar te horen verklaren bij voorbaat, niettegenstaande verzet of beroep, zelfs cantonnement en zonder borgstelling. Gezien de zaak opgeroepen werd ter openbare zitting van 25 juli 1959, op verzoek van partijen herhaaldelijk verdaagd en eindelijk bepaald werd ter openbare zitting van 12 december 1959.

Gehoord aanlegster in de ontleding der dagvaarding en haar eis. Gehoord verweerder in zijn middelen en gezegden. Waarop de rechtbank de uitspraak der zaak verdagende ter openbare zitting van heden vonnis als volgt :

Gezien de stukken van het geding. Gehoord partijen in hunne middelen en besluiten.

Overwegende dat verweerder beweert door het bericht door aanlegster op 31 december 1956 gezonden, misleid geweest te zijn en het bijvoegsel op 16 januari 1957 enkel getekend te hebben ingevolge deze misleiding;

dat het echter vaststaat dat hij op 6 oktober 1957 de verhoogde premie betaald heeft en bekend slechts op 13 mei 1958 de polis opgezegd te hebben en dit volgens zijn bewering ingevolge deze misleiding;

Overwegende dat verweerder echter in gebreke blijft te bewijzen dat hij werkelijk zou misleid geweest zijn dit tengevolge van het feit van aanlegster en dat deze vergissing oorzaak is dat hij het bijvoegsel getekend heeft, dat wij moeilijk kunnen aannemen dat het bijvoegsel getekend zijnde in januari 1956 hij de vergissing maar zou ontdekt hebben op 13 mei 1958 zoveel te meer dat verweerder op 6 oktober 1957 de verhoogde premie betaald heeft;

Overwegende dat wij dienvolgens niet kunnen aannemen dat de dwaling zodanig is dat zij enige invloed gehad heeft op wil van verweerder bij het ondertekenen van het bijvoegsel en wij moeten aannemen dat dit bijvoegsel voor partijen bindend is;

Overwegende dat dienvolgens de tegeneis van verweerder in verbreking van de overeenkomst, tegeneis gesteund op de beweerde dwaling, niet kan ingewilligd worden daar deze dwaling zelf niet bewezen is;

Gezien de bepalingen van artikels 2, 3, 4, 30, 34, 35, 36, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 over het gebruik der talen in gerechtszaken.

Om deze redenen,

Wij vrederechter van het kanton Zandhoven, geven akte aan verweerder van zijn tegeneis tot verbreking van de overeenkomst met ingang van 13 mei 1958 en alle verdere en tegenstrijdige besluiten als ongegrond of overbodig verwerpende en rechtdoende ten gronde, veroordelen verweerder aan aanlegster te betalen de som van 708 fr met de gerechtelijke intresten vanaf 7 juli 1959.

Veroordelen verweerder tot de kosten van het geding berekend op heden ter somme van 124 fr 25, ongeminderd de kosten van betekening en uitvoering dezes.

Wijzen aanlegster van het overige van haar eis en verweerder van zijn tegeneis af.

Noot :

Vgl. Burg. Rk. Brussel 8 jan. 1959, J. Tr. 1959, 208;

Burg. Rk. Brussel, 8 mei 1959, J. Tr. 1959, 869; Vred. Boussu, 17 febr. 1958, J. Tr. 1958, 295; Vred. Seneffe, 5 mei 1959, Bull. Ass. 1959, 378 met noot. Burg. Rk. Verviers, 10 juni 1959, Bull. Ass. 1959, 385; contra: R. Kooph. St. Niklaas, 19.8.58 R.W. 1958-59, 222.

Vgl. voor gevallen waarin geen bijvoegsel werd ondertekend: Vred. 2 K. Luik, 5 mei 1958, J. Tr. 1958, 601; Vred. 4 K. Antwerpen, 14 febr. 1959, Tijdschr. Vred. 1958, 87; Vred. Beringen, 18 okt. 1957, R.W. 1958-59, 1518; Rk. v. Kooph. Antwerpen, 19 nov. 1957; R.G.A.R. 1958, 6026; Vred. 3 K. Brugge, 17 jan. 1958, R.W. 1957-58, 1817.

BOEKBESPREKING

W. Friedmann: *Law in a changing society*. — Londen - Stevens 1959 - 522 p.

W. Friedmann, Engels jurist, gevormd in Londen, Berlijn en Melbourne, is professor aan de Law School van de Columbia University te New York.

In 1951 publiceerde hij een werk «*Law and social change in contemporary Britain*» — gebouwd op hetzelfde grondthema als het hier besproken volume dat nochtans geen loutere herwerking is, noch naar inhoud, noch naar de wijze van onderzoek.

De auteur heeft in zijn nieuwe studie samengebracht wat hem de meest tekenende «*social changes*» toeschijnen en zoekt naar het overeenkomstig antwoord — of gebrek aan antwoord — in wetgeving, Case-Law en rechtsdenken.

De vergelijkende analyse die mede dit werk belangwekkend maakt steunt op het onderscheid tussen de Common-lawsfeer en sommige Civil-law systemen, vooral het Franse en Duitse. Er zijn bovendien uitgebreide referenties naar het Sovjetrecht.

In een inleidend deel brengt de auteur eerst enkele algemene gedachten betreffende de interrelatie van wettelijke en sociale verandering, gezien tegen de achtergrond van sociale druk en politieke systemen.

De interrelatie publieke opinie en Staat kan worden gedetermineerd door het type van politiek systeem dat de wettelijke actie controleert en tevens door het type van sociaal belang dat object is van wetsregeling.

De rol van de Rechtspraak in de adaptatie van het Recht zowel op het Continent als in de Angelsaksische Case Law wordt nader ontleed ondermeer aan de hand van een aantal «*leading Cases*» welke belangrijke principes hebben vastgelegd.

In een tweede deel van het werk vinden we een analyse van de invloed van «*social changes*» op enkele voorname Rechtsbegrippen. De auteur wil hier aantonen dat sociale verandering soms een concept zelf aangrijpt.

Aldus zijn de principes die de kracht en het gebruik van het begrip «*eigendom*» beheersen, grondig veranderd.

De continentale opvatting nadert volgens de auteur deze van de Common Law, waar eigendom steeds een «*bundle of powers*» is geweest. Het hele begrip en de evolutie ervan, de hele gamma van openbare beperkingen op het eigendomsrecht worden onder de loupe genomen, waarna Friedmann besluit tot de blijvende betekenis op sociaal en filosofisch gebied van dit grondig gewijzigde concept.

Ook het contract-begrip is volkomen geëvolueerd. Factoren voor verandering van functie en inhoud lagen hier in het proces van concentratie en industrialisatie,

de stijgende invloed van «*collective bargaining*» en de collectieve overeenkomst, de stijgende expansie van de welvaartsfuncties van de Staat en de standardisatie van het moderne leven met als uiting het toetredings- en standaardcontract.

Graduele evolutie kan verder worden vastgesteld op gebied van schade en verantwoordelijkheid, Nieuw element is hier de groei van de verantwoordelijkheid van de gemeenschap.

Het concept «*nalatigheid*» is verbreed, de idee van de «*fout*» is veranderd. Het stijgend belang van de verantwoordelijkheid van de derde gaat gepaard met de ontwikkeling der verzekering.

Een hoofdstuk «*Criminal law*» onderzoekt een aantal gebieden waar evolutie in het oog springt. Onder invloed van de moderne psychiatrie is een andere houding tegenover de verantwoordelijkheid van het individu ingenomen. Er is een diepe wijziging in de filosofie en de techniek van de bestraffing. Men staat voor een aantal vernieuwde begrippen — aldus het probleem van de economische misdaad tegen de gemeenschap — en tenslotte is er een heel nieuw gebied van het strafrecht ontstaan door de stijgende sociale verantwoordelijkheid van de Staat.

In een laatste hoofdstuk van dit deel, beprekt de auteur de evolutie van de «*family law*», gebied waar het verschil tussen wettelijke theorie en sociale realiteit zeer sterk naar voor treedt.

Verschuivingen zijn hier waar te nemen in verband met het «*breakdown*»-principe, contraceptie, wettelijkheid van abortie, wetgeving, terwijl de positie van de gehuwde vrouw drastisch is gewijzigd in het kader van een algemene drang naar gelijkheid in de wet.

In een deel «*Maatschappij en individu*» behandelt schrijver de invloed van sommige veranderingen in de sociale structuur van de hedendaagse maatschappij op de wettelijke ideologie. Een uitgebreide antitrust-wetgeving is in de Angelsaksische landen ontstaan, terwijl we voor een overwicht van collectieve actie — «*corporate power*» — met daarbij controlepolitiek van de groepsorganisatie, worden gesteld, als een van de belangrijkste fenomenen van onze tijd.

De auteur bespreekt een aantal recente studies gewijd aan het complexe beeld van de relaties der machtige groepen in de moderne gemeenschap.

Tenslotte volgt een analyse van de drievoudige druk waaraan het individu is blootgesteld: uitingsvormen van economische concentratie, syndicaten en de eisen van de staatszekerheid. Besluit: een stijgende interpenetratie van publiek- en privaatrecht op dit gebied.

Een volgend deel: «*Public law*» behandelt de principes van Public Law zoals ze zich ontwikkelen in de Common Law-wereld. Uit een grondige vergelijking met de principes en instellingen van de continentale systemen besluit Friedmann tot de noodzaak van een gevestigd Administratief Recht in de Common-Law-wereld, waar dit recht op zichzelf niet bestaat; men kan er volgens de auteur slechts spreken van een samenraapsel van enkele principes en afzonderlijke beslissingen zonder uniformiteit. Enkele lessen kunnen getrokken worden uit het continentaal administratief recht. Een concept als het «*contrat administratif*», in Frankrijk bijvoorbeeld, kent geen tegenhanger in de Common-Law.

Door het steeds talrijker worden van de publieke ondernemingen, ook in de U.S.A., ontstaat een probleem van administratieve procedures en verweermiddelen tegen misbruik, terwijl een aparte administratieve jurisdictie ontbreekt. Er is nooit een poging geweest om een administratieve rechtspraak te vor-

men, slechts een aantal « minimumregels » voor administratieve zaken werden opgesteld.

In een vijfde en laatste onderdeel van het werk: « Law between Nations » vinden we een analyse van de recente evolutie in de internationale gemeenschap, tevens van de internationale instellingen en hun onderlinge verhoudingen.

Het internationaal Recht dringt steeds breder door — horizontaal en verticaal — sedert de Eerste Wereldoorlog; de recente evolutie is revolutionnair.

Opvallend is het ontstaan van nieuwe subjecten van de Internationale Wetgeving: steeds meer private ondernemingen zijn subject van internationale transacties met gemengde publiek- en privaatrechterlijke aspecten.

De auteur bepreekt de verantwoordelijkheid der staten op gebied van internationaal strafrecht, het probleem der zelfde verantwoordelijkheid ingevolge nationalisatie en onteigening en tenslotte het probleem van het « Due process ».

In een laatste hoofdstuk volgt een ontleding van het begrip Nationale Souvereiniteit en van de ontwikkeling op drie vlakken welke men in het Internationaal Recht kan waarnemen: het belang van de regionale of functionele groepering van Staten en van het Universele Internationaal Recht, naast de klassieke opvatting op het vlak van de nationale souvereiniteit.

In de algemene conclusies volgt een bespreking van de Rechtsregel, terug gezien in het kader van de verhouding individu - groep - staat. Nadruk wordt gelegd op de vitale rol van het Recht als factor van evenwicht en als beschermend element tegen de misbruiken van de « executive power » en tegen de druk van de grote groepen.

Het is tenslotte van levensbelang dat het Recht zich aanpast bij de evolutie in de maatschappij.

Met deze conclusie komen we terug naar de dubbele premisse, door Friedmann vooropgesteld: het Recht als buigzaam instrument van sociale orde, afhankelijk van de politieke waarden van de maatschappij welke het wil reglementeren en de nog steeds overwegende waarde toegekend in de Westerse maatschappij aan het verantwoordelijke individu. De wettelijke voorwaarden van de individuele vrijheid dienen nochtans voortdurend aangepast aan het evoluerende sociale kader.

Zoals de auteur verklaart blijft er binnen deze premisse een zeer ruim veld voor discussie.

De bedoeling van het werk was vooral een zo objectief mogelijk voorleggen van de « major social phenomena » van onze tijd in hun relatie met het Recht als vormende kracht.

We menen dat de auteur erin geslaagd is het midden te houden tussen een teveel aan details en het vervallen in algemeenheden op een gebied waar het materiaal uiteraard uiterst omvangrijk is. Speciale aandacht werd besteed aan vergelijkende analyses welke talrijk en uitgewerkt zijn.

Voor ons ligt het belang van het werk tevens voor een ruim deel in de kennismaking met het standpunt van de Angelsaksische jurist, en dit tegenover een aantal problemen welke actueel zijn.

De waarde van het werk ligt in dit verband vooral in de ontleding van ontstaan, evolutie en belang van een aantal typische « Common Law » concepten en toestanden, naast de ontleding van de algemeen geldende rechtsbegrippen.

Tenslotte bevat het werk een tabel met de voornaamste wetten waarnaar werd gerefereerd, een index

en een uitgebreide en recente bibliografie, welke de overzichtelijkheid en bruikbaarheid zeer ten goede komen.

Dr. Jur. Dirk Heene.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

- Bemmelen J. M. van*, Ons strafrecht in theorie en praktijk, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink & Zoon.
Domburg A.J.P. van, Oog om oor. Openbare les. Nijmegen, Dekker & Van de Vegt.
Enschedé Ch. J. Motivering en motief. Inaug. rede, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink.
Kooy G.A., Echtscheidingstendenties in 20ste eeuw Nederland inzonderheid ten plattelande, Openbare les, Assen, Van Corcum & Comp.
Levin S., Administratie en automatisering (Office work and automation) Vert. en bew. door W.J. van Hoek, Amsterdam, J.H. de Bussy.
Nouwen L.J.M., Aan de wieg van de notariële meester in de rechten. Een beschouwing naar aanleiding van de inkorporatie van de notariële studie in de juridische fakulteit bij de wet van 30 oktober 1958 Inaug. rede. Nijmegen, Dekker & Van de Vegt.
Polak R.J., Verkeer en risico, Openbare les. Zwolle W.E.J. Tjeenk Willink.
Sipma P., Oudfriese taal- en rechtsbronnen. 's Gravenhage, Martinus Nijhoff.
Versteeg Th. A., Overzicht van privaatrechtelijke uitspraken van de Hoge Raad, 's Gravenhage, A. Jongbloed & Zoon.

Frankrijk

- Batiffol H.*, La Philosophie du Droit, Presses Universitaires de France.
Cadoux Ch., La Supériorité du droit des Nations Unies sur le droit des Etats membres, Pedone.
Cornu G. et Foyer J., Procédure civile, Presses Universitaires de France.
Daniel M., Les Pouvoirs de police des maires, Libr. Techniques.
Duverger M., Constitutions et documents politiques, Mise à jour 1960, Presses Universitaires de France.
Filizzola S., L'Organisation de l'état civil au Maroc, Libr. Générale de Droit et de Jurisprudence.
Cour Claude-Gilles, Le Contentieux des services judiciaires et le juge administratif, Libr. Générale de Droit et de Jurisprudence.
Grefte P., Les Droits des éditeurs et imprimeurs publicitaires sur leurs créations, Dalloz.
Guérin F., Précis de législation maritime, Gauthier-Villars.
Guggenheim P., Léon Duguit et le droit international, Pedone.
Guillot E.-J., Code pénal analytique pour la Communauté; le Cameroun et le Togo, Libr. Techniques.
Idman K.-G. Quelques observations sur la coexistence pacifique et le traité d'amitié entre l'U.R.S.S. et la Finlande, Pedone.
Kimberg O., Les Problèmes fondamentaux de la criminologie, Edit. Cujas.
Lamarque J., Recherches sur l'application du Droit Privé aux Services Publics Administratifs, Libr. Générale de Droit et de jurisprudence.

- Lapidoth R.*, Les Rapports entre le droit international public et le droit interne en Israël, Pedone.
- Libera C.*, Le Fondement juridique des privilèges et immunités consulaires, Pedone.
- Lubrano-Lavadera M.*, Les Marchés de l'Etat et des collectivités locales, Berger-Levrault.
- Poly J.*, Précis de droit civil, Dunod.
- Roubier P.*, Le Droit transitoire, Dalloz et Sirey.
- Rousseau Ch.*, L'Affaire franco-hellénique des Phares et la sentence arbitrale du 24 juillet 1956, Pedone.
- Virally M.*, La Pensée juridique, Libr. Générale de Droit et de jurisprudence.
- Wolff G.*, La Trésorerie britannique, Libr. Générale de Droit et de Jurisprudence.

Engeland

- Adams G.V.*, Procedure Penalties and Orders in Magistrates Courts, Shaw & Sons.
- Boardman H.*, The Glory of Parliament, Allen & U.
- Brink R.E.*, An Outline of United States Patent Law, Interscience.
- Caenegem R.C. Van*, Royal Writs in England from the Conquest to Glanvill, Quaritch.
- Capstick J.*, Given in Evidence, J. Long.
- Church E.M.*, Business Associations Under French Law, Sweet & M.
- Deale K.E.L.*, Memorable Irish Trials, Constable.
- Devlin P.*, The Criminal Prosecution in England, Oxford Univ. Pr.
- Emmet L.E.*, Notes on Perusing Titles and Practical Conveyancing, Solicitors' Law.
- Field A.T.*, Fingerprint Handbook, Blackwell.
- Furneaux R.*, The Medical Murderer, Panther, Hamilton Staff.
- Garner J.F.*, Slum Clearance and Compensation, Oyez Practice Notes, Solicitors' Law.
- Goodman D.*, Villaincy Unlimited, Pan Bks.
- Lindsay Kenneth*, European Assemblies, The Experimental Period, 1949-'59, Stevens & Sons.
- Mason A.Y. & W.M. Beaney*, The Supreme Court in a Free Society, Prentice Hall.
- Morris J.H.C.*, Cases in Private International Law, Oxford U.P.
- Moulton H.F.*, Digest of the Patent, Design, Trade Mark and Other Cases Patent Office, Southampton Buildings.
- Sayles G.O.*, The Court of King's Bench in Law and History, Selden Soc. Lect. Quaritch.
- Schless R.*, The Town and Country Planning Act. 1959, Butterworth.
- Thomas John Lewis*, Road Traffic Law, Police Review.
- Wise B.R.*, Outlines of Jurisprudence Ed. R.W.M. Dias, Thornton.
- Yorston R.K.*, Company Law in Australia, A. Concise Manual, Law Bk. C° of Australasia, Sweet & M.

Zwitserland

- Dietsch Emil*, Heinrich Zschokkes Rechts- und Staatsdenken. Aarau Sauerländer, 1957.
- Ferron Olivier de*, Le droit international de la mer. Genève, Droz; Paris, Minard.
- Gmür Roland*, Der Kausalzusammenhang zwischen Handlung und Erfolg im Strafrecht. Aarau, Sauerländer, 1959.

- Haefliger Arthur*, Kommentar zur Militärstrafgerichtsordnung. 2 gänzl. neu bearb. Aufl. des von Alfred Stooss verfassten Kommentars, Hrsg. vom Eidg. Militärdepartement. Bern, Stämpfli, 1959.
- Hafner Alexander*, Boykott und Autonomie des Individuums nach schweizerischem Privatrecht, Aarau, Sauerländer, 1960.
- Heer Lorenz*, Die Provokation zur Klage, Winterthur, Keller, 1959.
- Hüssy Hans A.*, Stimmrechtsausübung durch Stellvertretung im amerikanischen Aktienrecht, Proxy voting und shareholder democracy. Zürich, Juris-Verlag, 1959.
- Jost Arthur*, Der Erbteilungsprozess im schweizerischen Recht, Ein Leitfaden für die Praxis, Bern, Stämpfli, 1960.
- Kisch Guido*, Bartolus und Basel, Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1960.
- Perret Charles*, Masshardt Heinz, Commentaire de l'arrêté concernant l'impôt fédéral pour la défense nationale 1959-1964. Texte de l'arrêté du Conseil fédéral du 9 décembre 1940/1° juillet 1958... Notes explicatives par C'P' et H'M'. Trad. de l'allemand par Henry Beuchat, Lausanne, Payot, 1959.
- Scheller Willy*, Rechtspraxis im Motorfahrzeug- und Fahrradverkehr, Sammlung von Gerichtsurteilen und Verwaltungsentscheiden, 1947-1958... von W'S' unter Mitarb. von Jean Jehle, Zürich, Schulthess, 1959.
- Vögel Nikolaus Ulrich*, Die Vollstreckung schweizerischer Zivilurteile in Frankreich, Nach dem französischen/schweizerischen Staatsvertrag vom 15 juni 1869, dargestellt am Beispiel des Vaterschaftsurteils, Winterthur, Keller, 1959.
- Waser Hans*, Das zwischenstaatliche Schiedsgericht als Spiegel der abendländischen Geschichte, Zürich, Komm. Beer, 1960.

Oostenrijk

- Fashing Hans, Walter*, Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen, Wien, Manz, 1959.
- Kadecka Ferdinand Teils*, Gesammelte Aufsätze, Zu seinem, Geburtstag ausgew. u. hrsg. v. Theodor Rittler u. Friedrich Nowakowski, Innsbruck, Univ. Verl. Wagner, 1959.
- Oezelt Rudolf*, Du und das Arbeitsrecht. Ein Leitfaden f. den Kaufmann mit Förderung des Bundesmin. f. Handel u. Wiederaufbau u. des Wirtschaftsförderungsinst. d. Kamer d. gewerbl. Wirtschaft f. Wien, Osterr. Gewerbeverl., 1959, Schriftenreihe des Wirtschaftsförderungsinstitutes d. Kamer d. gewerbl. Wirtschaft f. Wien.
- Plöchl Gerhardt*, Die Rechtsvorschriften über das deutsche Eigentum in Österreich samt den einschlägigen Nebenbestimmungen. Von Gerhardt Plöchl, Josef Vlcek, Wien, Stuttgart, Braumüller, 1959.
- Schwind Fritz*, Geistige und historische Grundlagen des internationalen Privatrechtes, Wien, Rohrer in Komm., 1959.

Duitsland

- Breuers Friedhelm*, Die Rechtszüge im französischen Steuerrecht - Düsseldorf, Verl. Buchhanl. d. Inst. d. Wirtschaftsprüfer, 1959.
- Brohm Winfried*, Rechtsschutz im Bauplanungsrecht. Gesetz, verbindliche Planung, Nachbarrechte. Stuttgart, Kohlhammer, 1959.
- Capelle Karl-Hermann*, Handelsrecht ohne Gesell-

- schafts- und Seehandelsrecht, Ein Studienbuch, erg. Aufl. - München u. Berlin, Beck, 1959.
- Dietz Rolf*, Betriebsverfassungsgesetz mit Wahlordnung, Kommentar. Neubearb. u. verm. Aufl. - München u. Berlin, Beck, 1960.
- End Heinrich*, Existentielle Handlungen im Strafrecht, Die Pflichtenkollision im Lichte d. Philosophie von Karl Jaspers. - München, Beck, 1959.
- Ermecke Gustav*, Zur ethischen Begründung der Todesstrafe heute. Vortrag beim Antritt d. Rektorats u. zur Eröffnung d. Studienjahres 1958/59 d. Philosoph-theolog, Akademie zu Paderborn, geh. am 17. okt. 1958. Paderborn, Schöningh, 1959.
- Fischbach Oskar Georg*, Bundesbeamtenrecht, Textsammlung, Erg. - Lfg.I Köln, Heymann, 1959.
- Fischbach Oskar Georg*, Bundesbeamtenrecht, Textsammlung, Losebl. - Ausg, Erg-Lfg. Köln, 1959.
- Forsthoff Ernst*, Rechtsfragen der leistenden Verwaltung, Stuttgart, Kohlhammer 1959.
- Goldbaum Wenzel*, Lateinamerikas urheberrechtliche Gesetzgebung. Eine rechtsvergleichende Darstellung. - Baden-Baden; Verl. f. Angewandte Wissenschaften, 1959.
- Hartlieb Horst von*; Grundgesetz, Filmzensur und Selbstkontrolle. - Baden-Baden; Verl. f. Angewandte Wissenschaften, 1959.
- Hinüber Oskar Leuer*, Strafrecht, Allg. Teil. Stuttgart, Kohlhammer Düsseldorf, Schwann, 1959.
- Hirschberg Max*, Das Fehlurteil im Strafprozess, Zur Pathologie d. Rechtsprechung. - Stuttgart, Kohlhammer, 1959.
- Hoeres Otto Josef*, Das Testament und die Erbschaft, Rechtliche u. steuerr. Hinweise, Losebl. Ausg. Erg-Lfg. Wiesbaden, Betriebswirtschaftl. Verl. Gabler, 1959.
- Kaufmann Ekkehard*, Aequitatis iudicium, Königsgericht u. Billigkeit in d. Rechtsordnung, d. frühen Mittelalters. - Frankfurt, a. M. Klostermann, 1959.
- Kern Eduard*, Anleitung zur Bearbeitung von Strafrechtsfällen, 4. durchges. Aufl. - München u. Berlin, Beck, 1959.
- Kleinheyer Gerd.*, Staat und Bürger im Recht. Die Vorträge d. Carl Gottlieb Svarez vor dem preussischen Kronprinzen, Bonn : Röhrscheid 1959.
- Kobs Erwin*, Austritt aus Personengesellschaften, 2. Aufl. Ludwigshafen a. Rh. Kiehl, 1959.
- Kraus Herbert*, Die Oder-Neisse-Linie. Eine völkerrechtl. Studie, umgearb. Aufl. - Köln-Braunsfeld, R. Müller 1959.
- Krien Erich*, u. *Edward Hay*, Die Allgemeinen Deutschen Spediteurbedingungen, Kommentar, Berlin, E. Schmidt, 1959.
- Lauterbach Herbert*, u. *Ernst Wickenhagen*, Die Kindergeldgesetzgebung, Kommentar, Vollst. überarb. u. erw. 2. Aufl. Köln, Berlin, Heymann, 1959.
- Lent Friedrich*, Zivilprozessrecht, Ein Studienbuch, Neubearb. Aufl. München u. Berlin, Beck, 1959.
- Liepmann Heinz*, Verbrechen im Zwielicht, Berühmte Kriminalfälle aus d. letzten Jahrzehnten. - Berlin-Schöneberg, Weiss, 1959.
- Machek Erich*, Die österreichische Bundesverfassung samt den Staatsgrundgesetzen und dem Österreichischen Staatsvertrag, Erl. 5. Aufl. Wien, St. Pölten, München, Hippolyt-Verl., 1959.
- Maetzel Wolf Bogumil*, Mietpreisrecht in systematischer Übersicht, Hamburg, Berlin, Bonn : v. Decker, 1959.
- Marschall v. Bieberstein, Wolfgang Frh.*, Das Abzahlungs-geschäft und seine Finanzierung, Die Rechte d. Käufers gegenüber d. Finanzierungsgeschäft. - München u. Berlin, Beck, 1959.
- Meikel Georg*, Grundbuchrecht, Kommentar zur Grundbuchordnung unter Berücks. d. Rechts d. Länder d. Bundesrepublik, u. Westberlins, völlig umgearb. Aufl. von Wilhelm Imhof, u. Hermann Riedel Berlin, Schweitzer 1960.
- Meissinger Hermann*, u. Neumann, Arbeitsgerichtsgesetz vom 3. September 1953 in der Fassung der Gesetze vom 2. Dezember 1955 und vom 26. Juli 1957, Kommentar, München R.S. Schulz, 1958.
- Mitteis Heinrich*, Deutsches Privatrecht. Ein Studienbuch, Neubearb. von Heinz Liebroch, durchges. u. erg. Aufl. - München u. Berlin, Beck, 1959.
- Model Otto*, Gesellschaft mit beschränkter Haftung oder Kommanditgesellschaft, Gegenüberstellung d. zivilrechtl. u. steuerrechtl. Behandlung beider Gesellschaftsformen. Köln, O. Schmidt, 1959.
- Nass Gustav*, Der Mensch und die Kriminalität. - Köln, Berlin, Heymann, 1959.
- Nipperdey Hans Carl*, Arbeitsrecht, Sammlung d. wichtigsten in Gesamtdeutschland in d. Bundesrepublik, in ihren Ländern u. in Berlin geltenden arbeitsrechtl. Vorschriften, Losebl. Ausg. August 1959 - München u. Berlin, Beck, 1959.
- Obermanns Jakob*, Das Güterrecht nach dem Gleichberechtigungsgesetz und die Zwangsvollstreckung. - Stuttgart u. Hannover, Boorberg, 1959.
- Ostman von der Leye*, Wilderich Frh. Vom Wesen der Strafe, Studien zur Rechtsethik. - Bonn, Athenäum-Verl. 1959.
- Pagenkopf Hans*, Einführung in die Kommunalwissenschaft, Münster, Westf. Aschendorff, 1960.
- Pribilla Max Emanuel*, Das Recht der Preisbildung bei öffentlichen Aufträgen, Kostenrechnung und Preisbildung, Kommentar, zur VPöA, LSP u. VPöA-Bau, München u. Berlin, Beck, 1959.
- Radbruch Gustav*, Vorschule der Rechtsphilosophie, Nachschrift e. Vorlesung, 2. Aufl. Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht, 1959.
- Rittau Martin*, Soldatengesetz, Kommentar, Nachtr. München u. Berlin, Beck, 1959.
- Schmidt F.H.* Arbeitszeitgesetz, Jugendschutz, Mutterschutz, Ladenschluss, Textausg., mit Einf., Erl. u. Sachverz. 2. Aufl. Köln, Berlin, Heymann, 1959.
- Schneider Egon*, Die Mündliche Prüfung im juristischen Referendarexamen Prakt. Hinweise u. Prüfungsberichte. - Düsseldorf, Müller - Albrechts, 1959.
- Schriften für die Bundeswehrverwaltung.* - Hamburg, Berlin, Bonn, v. Decker.
- Sudhoff Heinrich*, Der Gesellschaftsvertrag der Personengesellschaften, Der Vertrag d. offenen Handelsges. Kommanditges, bürgerl. rechtl. Ges. u. stillen Ges.-Kommentar mit Formularteil - München u. Berlin, Beck, 1959.
- Tomfahrdte Klaus*, Die dynamische Bilanzauffassung und das Bilanzsteuerrecht. - Düsseldorf, Verl. Buchhandl. d. Inst. d. Wirtschaftsprüfer, 1959.
- Vogler Theo*, Die Rechtskraft des Strafbefehls. Ein Rechtskraftproblem. Karlsruhe, C.F. Müller, 1959.
- Wagner Albrecht*, Der Richter. Geschichte. Aktuelle Fragen, Reformprobleme - Karlsruhe, C.F. Müller, 1959.
- Wilfels Josef*, Bürgerliches Recht, Familienrecht, teilw. umgearb.; Aufl. - Düsseldorf, Schwann, Stuttgart, Kohlhammer, 1959.
- Wiefels Josef*, Bürgerliches Recht, Erbrecht, erg. Aufl. - Düsseldorf, Schwann, Stuttgart, Kohlhammer, 1959.

Zeidler Karl, Über die Technisierung der Verwaltung, Eine Einf., in d. jurist. Beurteilung, d. modernen Verwaltung. Karlsruhe, C.F. Müller 1959.

Zipfel Walter, Preisrecht, Sammlung d. wichtigsten Gesetze u. Verwaltungsvorschriften auf. d. Gebiete d. Preisrechts u. d. Landwirtschaftl. Marktordnung, Zsgest. mit e. Einf. u. mit Anm. vers. München u. Berlin, Beck, 1959.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Op 1 maart 1960 wist de «Pérouse» niet wat hem overkwam. Het schip liep boordevol advocaten die allen zinnens waren op deugdelijke wijze het traditioneel jaarlijks jaarfeest te vieren, het feest van de stagiaires.

Het nochtans ruime ruim kon de opgeruimde schare bijna niet bevatten, maar voor iedereen werd toch een plaatsje ingeruimd en het culinaire gedeelte van de activiteiten kon een aanvang nemen.

Het voorgerecht, de worst en het nagerecht mochten er zijn, te meer daar dit alles overgoten werd met het bier dat in milde stromen — althans figuurlijk — uit des Stafhouders beurs vloeide.

Na de worstiaanse speeches van Mr. G. Franck en de Stafhouder werd niet alleen het woord, maar ook de daad gelaten aan Prof. Dr. Jackson — waarin sommigen een Antwerps advocaat meenden te herkennen — die enkele verbluffende goocheltoeren verrichtte, waarbij deze maal enkel touwen, en geen hemd, te pas kwamen.

Onze ouderdomsdeken, Mr. Frans Wittemans, sprak dan over de geschiedenis van de worst, maar dwaalde ongemerkt enigszins van dit onderwerp af om te komen tot Venus en haar bewoners.

De lichtzinnigheid van sommige confraters, die, omdat reeds enkele vroeger aangekondigde landingen van de Ufonen, geen plaats hadden, twijfel koesterden no-pens hun bestaan, is laakbaar en misplaatst!

Ten slotte kwamen de revue-isten aan het woord en aan het lied.

Het nieuwe team: Meesters Maria Verrycken, Edmond Lauwers, Eric Vanderveken en Werner van Walle, blonk uit door een kernachtige, directe en oprechte stijl, waarbij sommige realistische passages in woordkeus bijna tot het peil van Hugo Claus stegen. Werkelijk een frisse wind in het al te weinig beoefende literaire genre dat de revue is.

Geestelijk en lichamelijk verzadigd — hoe kwam het toch dat het schip zo onvast lag tegen het begin van de avond? — gingen we de wal op, deels naar huis, deels naar andere oorden, om de nadorst te lessen en enkele belangrijke juridische problemen rustig en uitvoerig te bespreken. Dit laatste is althans de verklaring die enkele in de morgenuren thuisgekomen confraters aan hun dierbare wederhelften gaven!

A. v. G.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

TIJDSCHRIFTEN

Algemeen Fiscaal Tijdschrift, jrg. 1960 - n° 5 :

Algemeenheden. — Inkomstenbelastingen. — Taxes met inkomstenbelastingen gelijkgesteld. — Indirekte staatsbelastingen. — Provinciale en gemeentelijke belastingen. — Internationale overeenkomsten. — Kongolese en buitenlandse belastingen.

Tijdschrift van de Vrederechters, jrg. 1960 - n° 1 :

Redactieraad. — Ereraad. — Rechtspraak.

Tijdschrift voor sociaal recht en van de Arbeidsrechten, jrg. 1960 - n° 1 :

G. Hélin, La grève et droit belge.

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jrg. 1960 - n° 2 :

Tuchtstraffen. — Aanplakking. — Belastingen. — Benoemingen. — Bezoldigingen. — Brandweer. — Eretekens. — Geldwezen. — Politie. — Secretaris. — Stedebouw.

De Gemeente, jrg. 1960 - n° 2 :

M. A. Flamme, Een niet-organieke regeling : de gemeentelijke overeenkomsten betreffende de aannemingen van werken en leveringen. — R. Vekeman, Het plantrecht op de buurtwegen in Vlaanderen. — J. Grundy, Het plaatselijk bestuur in Engeland.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1960 - n° 10 :

J. P. Winsemius, Politiedwang en eigendomsovergang. — G. E. Langemeijer, Mr. S. van Oven †. — I. A. Diepenhorst, Chessman. — S. L. F. de Hartogh, Belastingstelsel. — C. H. Bruyn, De weegschaal van Justitia en het wegverkeer.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1960 - n° 4620 :

J. Spoel, Problemen rond levensverzekering (III). — Y. D. C. van Duyn, Aantekeningen op de Successiewet 1956.

Arbitrale Rechtspraak, jrg. 1960 - n° 470 :

W. Nolen, De beslechting van geschillen in het bouwbedrijf.

Journal des Tribunaux, jrg. 1960 - n° 4269 :

J. Van Ryn et J. Heenen, Controverse sur le droit cambiaire. — W. Bourgaux, La loi du 27 janvier 1960 réglant les effets de la séparation de corps.

Recueil de Jurisprudence du Droit Administratif et du Conseil d'Etat, jrg. 1959 - n° 4 :

Rechtspraak.

Recueil Général, jrg. 1960 - n° 20186 à 20204 :

M. Donnay, Vente d'immeubles. — Annulation pour vice de consentement. — Résolution pour cause d'éviction ou de vice caché.

Recueil Dalloz, jrg. 1960 - n° 9 :

J.-M. Auby, Limitations apportées à l'exercice, par le Gouvernement, de pouvoirs spéciaux : A propos de la légalité du décret du 24 juin 1958 modifiant certaines dispositions de l'ordonnance n° 45-1483 du 30 juin 1945 relatives au maintien de la libre concurrence.